

TARTU ÜLIKOOL
SOTSIAALTEADUSKOND
AJAKIRJANDUSE JA KOMMUNIKATSIOONI INSTITUUT

Eesti venekeelsed noored televaatajatena: nende vaatamiseelistused Eesti
televisiooni kontekstis

Bakalaureusetöö

Anna-Liisa Supp
Juhendaja: Ragne Kõuts-Klemm (MA)

TARTU
2009

Sisukord

Sisukord.....	2
Sissejuhatus	4
I osa. Teoreetilised ja empiirilised lähtekohad	6
1. Venekeelse elanikkonna meediatarbimise mustrid	7
1.1. Venekeelne elanikkond ajakirjanduse tarbijana	7
1.2 Venekeelne elanikkond raadio tarbijana	9
1.3 Venekeelne elanikkond televisiooni tarbijana.....	9
1.4 Kokkuvõtlikult venekeelse elanikkonna meediatarbimisest	11
1.5 Venekeelsete 15-19 aastaste noorte meediatarbimise mustrid	13
2. Eesti televisiooni programm lähtuvalt venekeelse elanikkonna huvidest	14
2.1 ETV programmi ülevaade ja seotus avalik-õigusliku ringhäälingu funktsioonide ja kohustustega.....	14
2.2 Venekeelsele elanikkonnale suunatud ETV2-e programm.....	15
2.3 Ülevaade Eesti Rahvusringhäälingu poolt koostatud Eesti elanike meediauuringutest	16
3. Bakalaureusetöö probleemipüstitus	19
4. Uurimisküsimused.....	20
II osa. Valim ja analüüsimeetod	21
5. Valim ja küsitluse läbiviimine	22
6. Ankeedi tutvustus ja analüüsimeetod	23
6.1 Ankeetküsimustiku kriitika	25
III osa. Analüüsi tulemused.....	27
7. Telerivaatamise eelistused ja võimalused	28
8. Vaatamiseelistused lähtuvalt meediumist, kanalist ja formaadist.....	30
8.1 Televisioon ja Internet	30
8.2 Saateformaadid ja kanalid.....	31

8.3 Telerivaatamise seos keeleoskusega.....	38
IV osa. Diskussioon ja järeldused, kokkuvõte.....	41
9. Uurimisküsimuste järeldused.....	42
10. Diskussioon.....	50
11. Kokkuvõte.....	52
12. Summary.....	54
Kasutatud kirjandus.....	56
Lisad.....	58

Sissejuhatus

Käesolev bakalaureusetöö on pilootuuring, mis keskendub Eestis elavate venekeelsete noorte televiisori kasutamise harjumustele ja eelistustele Eesti televisiooni kontekstis ning selle seosele Interneti kasutamise ja keeleoskusega.

Venekeelse elanikkonna Eesti meedia küllaltki vähene kasutamine on olnud aktuaalseks probleemiks, kuna erinev meediamaastik tingib ka erineva informuumi. Lisaks ühisele informuunile on sarnane meediakasutuse muster oluline ka integratsiooni seisukohalt, et mitte-eestlastel tekiks sügavam huvi Eesti keele ja kultuuri vastu.

Tuginedes eelkõige 2004. aastal läbi viidud *Mina. Maailm. Meedia* uuringu tulemustele annab autor töö esimeses osas ülevaate venekeelse elanikkonna kui ühtse grupi meediatarbimise muustritest – eesmärgiks on näha eelkõige just eestikeelse traditsioonilise meedia tarbimist, millest lähtuvalt jõuda televisiooni vaatamise harjumusteni.

Varasematest uuringutest on selgunud, et venekeelsed noored vanuses 15-19 eelistavad traditsioonilistest meediakanalitest just televisiooni. Samas on see vanusegrupp lähemalt uurimata. Antud vanusegrupp on töö valimiks võetud seetõttu, et töö autor näeb venekeelseid noori kui tulevasi arvamusiidreid nii eesti- kui ka venekeelse kogukonna kontekstis. Samuti on toodud vanusegrupp ka integratsioonialtim ning nn postkommunistlikust põlvkonnast, mistõttu puuduvad neil ehk ka nii eestikriitilised vaated.

Tulemuste saamiseks viis autor läbi ankeetküsitluse 99 Tallinna ja Tartu venekeelsete koolide 11 klasside õpilaste seas. Ankeedid olid venekeelsed, et õpilastel oleks võimalik paremini küsitut mõista. Töö on püstitatud uurimisküsimustele, mille eesmärgiks on teada saada Eesti telekanalite vaadatavus, saateformaatide vaadatavus nii Eesti kui ka Venemaa telekanalilt ning informatsioonikanalid nii kahe riigi teleprogrammide kontekstis kui ka skaalal televisioon *versus* Internet.

Antud bakalaureusetöö teine osa keskendubki valimile ja kasutatud analüüsimeetoditele, milleks on kvantitatiivne mitmemõõtmeline analüüs (Masso 2007).

Bakalaureusetöö kolmandas osas on esitatud analüüsitulemused nii telerivaatamise eelistustest ja võimalustest lähtuvalt kui ka lähtuvalt meediumist, kanalist ja formaadist. Siin on uuritud seoseid televisiooni ja Interneti vahel, telerivaatamise ja keeleoskuse vahel ning välja toodud saateformaatide ka telekanalite eelistused.

Töö neljas osa esitab bakalaureusetöö uurimisküsimuste järeldused, ning toodud on diskussioon ja kokkuvõte.

Usun, et taoline pilootuuring on oluliseks aluseks noorte grupi meediaharjumuste põhjalikuks uurimiseks, kus kasvõi integratsioonipoliitika eesmärkidel tuleks uurimist jätkata.

Tahaksin siinkohal tänada juhendajat Ragne Kõuts-Klemmi, kes on toeks olnud õige suuna leidmisel ning jaganud asendamatu nõuandeid. Samuti sooviksin eraldi esile tõsta Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja suhtekorralduse kolmanda kursuse üliõpilast Julia Baer-Baderit, kes aitas küsimustikud vene keelde tõlkida. Soovin tänada ka kõiki teisi, kes selle töö valmimisele kaasa on aidanud.

I osa. Teoreetilised ja empiirilised lähtekohad

1. Venekeelse elanikkonna meediatarbimise mustrid

Käesolevas peatükis annab töö autor ülevaate Eesti venekeelse elanikkonna traditsioonilise meedia tarbimise mustritest, et saada üldpilti venekeelse elanikkonna meediaalasesest huvist ja käitumisest.

Eesti on multikultuurne väikeriik, kus suurima osa mitte-eestlastest moodustab venekeelne elanikkond. Statistikaameti andmetel elas Eestis 1. jaanuari 2008. aasta seisuga 1 340 935 inimest, kellest eestlasi oli 920 885 (68,7%), venelasi 343 568 (25,6%) ja muid vähemusrahvusi 76 482 (5,7%) (Statistikaameti koduleht). Lähtuvalt suurest venekeelsest elanikkonnast Eestis on läbi viidud mitmeid uuringuid eristamaks eestlaste ja venelaste meediakasutuse harjumusi.

2004. aastal viisid Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituudi teadlased läbi uurimuse *Mina. Maailm. Meedia* (lühendatult MeeMa). Marju Lauristini ja Peeter Vihalemma sõnul oli uurimuse keskne telg meediakasutus, kuid seda käsitleti väga laiaulatuslikus seoste süsteemis. Uurimusega püüti haarata kogu elumaailma, kujuteldavat tegelikkust, milles inimesed elavad (Lauristin, Vihalemm 2004: 23). Suur osa käesolevast bakalaureusetööst tugineb nimetatud uurimusele.

Järgnevates alapeatükkides annab töö autor ülevaate varasemata uuringute käigus saadud informatsioonist Eesti venekeelse elanikkonna meediatarbimise kohta traditsioonilise meedia lõikes – ajakirjandus, raadio, televisioon. Andmed on esitatud kogu venekeelse elanikkonna grupi mõistes, see tähendab, et tulemusi ei ole eristatud vanuse, soo, sissetulekute, hariduse jms kaudu.

1.1. Venekeelne elanikkond ajakirjanduse tarbijana

Käesolevas peatükis annab autor ülevaate venekeelse elanikkonna ajakirjanduse tarbimise harjumustest tuginedes erinevatele vastavasisulistele uuringutele.

Poliitilised muudatused Eesti ühiskondlikus elus on muutnud ka ajakirjandusväljaannete levikut ja lugejaskonda. Peeter Vihalemma toimetatud raamatus „Meediasüsteem ja meediakasutus Eestis 1965-2004“ Peeter Vihalemma ja Ragne Kõutsi koostatud peatükis seisab, et pärast Eesti taasiseseisvumist vähenes Venemaa trükiajakirjanduse levik Eestis,

kuna siin arenes välja iseseisev meediamaastik. Johtuvalt on vähenenud kokkupuuted ka kohalike venelaste ja trükimeedia vahel. 15-74 aastastest mitte-eestlastest oli sügisel 2003 Emori andmetel ajalehtede maailmast täielikult väljas 15%, regulaarsete lehelugejate hulka kuulus mitte-eestlastest 60%. Sügisel 2003 luges keskmine venekeelne vastaja regulaarselt 1,4 lehte, lisaks vahetevahel 1,8 lehte (Kõuts, Vihalemm 2004: 70).

2007. aasta Eesti Inimarengu Aruandes on Peeter Vihalemm välja toonud, et venekeelseid trükimeediaväljaandeid on Eestis vähem kui eestikeelseid ajalehti ja ajakirju. Tihtipeale on venekeelsed väljaanded ka lühema elueaga. Aastatel 1995–2000 ilmus Eestis üsna stabiilselt 65–67 venekeelset trükiväljaannet, järgnevatel aastatel on nende arv paarikümne võrra tõusnud. Aastatel 2001-2003 ilmus igal aastal kuus uut ajakirja, millest mitmed olid siiski lühikese elueaga (Jakobson 2004, Vihalemm 2008: 78 kaudu). 2007. aasta novembris ilmus Eestis seitse üldsuunitlusega venekeelset ajakirja (Vihalemm 2008: 78). 2008ndal aastal alguse saanud ülemaailmne majanduskriis on tugevalt pidurdanud trükimeediaväljaannete ilmumist Eestis – nii eesti- kui ka venekeelset. Mitmed ajalehed ja ajakirjad on tegevuse lõpetanud ning mitmete ajalehtede ja ajakirjade ilmumissagedus on muutunud harvemaks.

P. Vihalemma ja R. Kõutsi analüüsi andmetel selgus, et Emori andmetel loeb kohalikest venelastest vaid ligikaudu üks kolmandik Venemaal ilmuvaid ajalehti ja ajakirju. Detsembris 2002 – jaanuaris 2003 oli MeeMa andmetel 54% mitte-eestlastest Venemaal ilmuvate ajalehtede mõjuväljas, 16% luges neid regulaarselt (Kõuts, Vihalemm 2004: 70).

Ajalehtede lugemise väikese arvu taga võib olla ka rahapuudus. 2004. aasta MeeMa küsitluses märkis 3% eestlastest ja 39% mitte-eestlastest, et neil ei jätku raha ajakirjanduse tellimiseks, nad on pidanud sellest loobuma, kuigi tahaksid. Tõenäoliselt puudutab see ajakirjade lugemist suuremalgi määral kui ajalehtede lugemist (Kõuts, Vihalemm 2004: 70). Siiski on paljudel ajalehtedel ja ajakirjadel olemas ka *online*-versioonid, kuhu pääseb ligi kõikjal kus on olemas Internetiühendus.

Eestlastega võrreldes on venekeelse elanikkonna hulgas ajalehtede lugemine tunduvalt vähem levinud (Vihalemm 2008: 78).

1.2 Venekeelne elanikkond raadio tarbijana

Käesolevas peatükis annab autor ülevaate venekeelse elanikkonna raadiotarbimise harjumustest tuginedes erinevatele vastavasisulistele uuringutele.

Eestis on võimalik kuulata eestikeelseid raadiojaamu, Eesti venekeelseid raadiojaamu ja Venemaa raadioprogramme. Lai programmide valik just keelilisest eripärast lähtudes ning ligipääsu tõttu Vene raadiokanalitele võimaldab venekeelsel elanikkonnal olla informatsiooni ammutamisel raadio kaudu eestlastest erinevas meedia- ja inforuumis.

P. Vihalemma ja R. Kõutsi analüüsist lähtuvalt kuulas 2003 a lõpus – 2004 a alguses mitte-eestlane raadiot keskmiselt 3t ja 44 min päevas. Seejuures kuulavad mitte-eestlased harva eestikeelseid raadioprogramme. Venekeelsest ja eestikeelset elanikkonda võrreldes kuulatakse kõige ühtlasemalt muusikaprogramme Raadio Uno ja Star FM (Lõhmus, Vihalemm 2004: 117).

Eesti Rahvusringhäälingusse kuuluv Raadio 4 on P. Vihalemma analüüsist lähtuvalt samuti väga populaarne venekeelse elanikkonna seas (Vihalemm 2008: 78-79). See on oluline näitamaks Eesti rahvusringhäälingupoliitika olulist rolli, mille kaudu saab Eesti ühiskonnas toimuvast informatsiooni ka eesti keelt mitte valdav venekeelne Eestis elav inimene.

Eestlastega võrreldes on venekeelse elanikkonna hulgas raadio kuulamine tunduvalt vähem levinud. Domineerib avalik-õiguslik Raadio 4 (Vihalemm 2008: 78-79).

1.3 Venekeelne elanikkond televisiooni tarbijana

Käesolevas peatükis annab autor ülevaate venekeelse elanikkonna televisioonitarbimise harjumustest tuginedes erinevatele vastavasisulistele uuringutele.

Massikommunikatsiooni professor D.McQuail (2000: 23) on televisiooni defineerinud kui väga suurt mahtu, laia tegevuspiirkonda ja ulatust omava audiovisuaalse sisuga komplitseeritud organisatsiooni. Televisioonil on avalik iseloom ja laiaulatuslik regulatsioon ning riigisisene ja rahvusvaheline iseloom. Televisiooni iseloomustavad väga mitmekesised esitlusvormid. Johtuvalt on televisioonil väga suur roll meediamaastikul omades suurimat tarbijaskonda traditsiooniliste meediavormide hulgas: ajakirjandus, raadio, televisioon.

Eesti taasiseseisvumise järel vähenes tugevasti nii Venemaa ajalehtede ja ajakirjade kättesaadavus kui ka huvi nende vastu Eesti venelaste hulgas (P. Vihalemm). Seda suurema tähtsuse omandasid aga Venemaa telekanalid (Vihalemm 2008: 77). 2004. aasta MeeMa uuringust selgus lähtuvalt P. Vihalemma, M. Lõhmuse ja V. Jakobsoni koostatud analüüsist, et 98%-l Eesti elanikest on värvitelerid, rohkem kui poolel seejuures satelliidi- või kaabliühendus – eeskätt aga Tallinnas ja Kirde-Eesti linnades, seetõttu kolmveerandil mitte-eestlastest (Jakobson, Lõhmus, Vihalemm 2004: 131). On teada, et Venemaa telekanalid ei levi Eesti analoogtelevisiooni kaudu, mis suudab edastada vaid kolme eestimaist telekanalit: ETV, Kanal 2, TV3 (Digilevi koduleht).

Viimastel aastatel on suurenenud koostöö Venemaa meediakanalitega, tekkinud on Vene kanalite Baltimaade ja Eesti versioonid. Juba 2001 Venemaa riikliku telekanali ORT Baltimaade versioonina alustanud TEM TV kujundati 2002. a septembris ümber Pervõi Baltiiski Kanaliks (PBK), mille peakontor on Riias, kuid mis alates aprillist 2004 annab igal tööpäeval eetrisse 20minutilist uudistesaadet Novosti Estonii. See on Moskva Vremja formaadis ja stiilis, sisult siiski palju asjatundlikum ja Eesti-sõbralikum (Jakobson 2004, Vihalemm 2008: 78 kaudu). PBK on venekeelse elanikkonna hulgas üks populaarsemaid Vene telekanaleid.

Venekeelne elanikkond vaatab televiisorit eestlastest rohkem, kuid teleri vaatamisele kulutatav aeg ei erine kardinaalselt. P. Vihalemma, M. Lõhmuse, V. Jakobsoni analüüsist lähtuvalt on 2000-2003 novembrikuu keskmine televisiooni vaadatavus Emori andmetel eestlastel 4 t 13 min, mitte-eestlastel 4 t 45 min päevas. Eesti telekanaleid vaatab regulaarselt 46% mitte-eestlastest. Venemaa telekanaleid vaatab 90% mitte-eestlastest. 21% mitte-eestlastest ei vaata üldse Eesti telekanaleid ja 5% ignoreerib täielikult Vene telekanaleid (Vihalemm 2004, Jakobson, Lõhmus, Vihalemm 2004: 135 kaudu).

P. Vihalemm on Eesti Inimarengu Indeksi 2007 peatükis välja toonud, et Eesti telekanalite usaldusvärsust venekeelse elanikkonna seas märgib tugev fakt, et aprillikriisi aegses olukorras otsis 25% venekeelsest auditooriumist asjakohast informatsiooni just Eesti telekanalitest (Vihalemm 2008: 79).

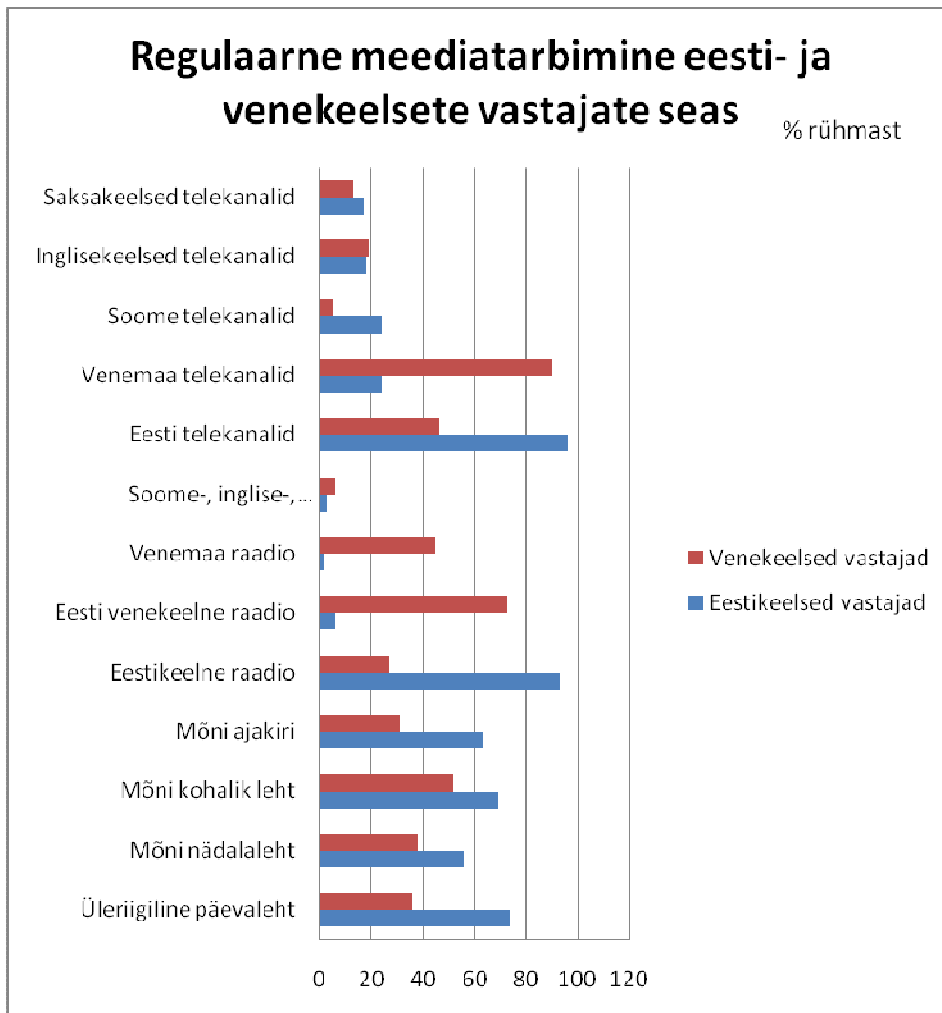
1.4 Kokkuvõtlikult venekeelse elanikkonna meediatarbimisest

Käesolevas alapeatükis võtab töö autor kokku eelpool toodud Eesti venekeelse elanikkonna traditsioonilise meedia tarbimise mustrid.

Eelnevast mitte-eestlaste meediakasutuse ülevaatest näeme, et venekeelsed elanikud kasutavad vähem ajakirju ja ajalehti ning raadiot vajamineva informatsiooni ja meelelahutuse ammutamiseks. Seevastu on mitte-eestlased eestlastest aktiivsemad televisiooni kasutajad. Oluline on täheldada ka, et enne Eesti taasiseseisvumist oli juurdepääs Vene meediale lihtsam, mistõttu on venekeelne elanikkond olnud sunnitud kohanema tänase uue Eesti meediamaaastikuga. Samuti on oluline rõhutada, et 2007 aastal toimunud aprillikriisi ajal otsis 25% mitte-eestlastest sündmuste kohta informatsiooni just Eesti telekanalitest (Vihalemm 2008: 79), mis näitab, et usaldus Eesti telekanalite vastu on mitte-eestlaste seas olemas.

P. Vihalemm, M. Lõhmus ja V. Jakobson on MeeMa 2004 tulemuste põhjal järeldanud, et eestlased usaldavad Eesti meediat tunduvalt rohkem kui mitte-eestlased (Jakobson, Lõhmus, Vihalemm 2004: 132), seda väidet selgitab regulaarset meediatarbimist eesti- ja venekeelsete vastajate seas võrdlev tabel (Joonis 1).

Mitte-eestlaste hulgas on märkimisväärne rühm, kelle kontaktid Eesti meediaga on vähesed. Venekeelsest elanikkonnast 19% ei loe üleriigilisi ajalehti, 14% ei loe nädalalehti, 9% ei loe kohalikke ajalehti, 14% ei loe ajakirju. 7% ei kuula kohalikku venekeelset raadiot, 21% ei vaata üldse Eesti telekanaleid ja ainult 5% ignoreerib täielikult Venemaa telekanaleid (Jakobson, Lõhmus, Vihalemm 2004: 135).

Joonis 1. Regulaarne meediatarbimine eesti- ja venekeelsete vastajate seas (Kalmus 2004: 134)

Kuigi Eesti meediakanalite tarbimine on soovitud väiksem mitte-eestlaste seas, siis positiivse noodina kõlab Eesti meedia usaldamise protsent venekeelse elanikkonna seas: 60% Eestimaa venekeelsest auditooriumist usaldab siiski pigem kohapeal toodetud kui Moskvast lähtuvat infot, mille usaldajaid on 38%. Peeter Vihalemm sõnab, et vaadates aga mitte-eestlaste meediakasutust on ilmne, et seda vermivad praegu eeskätt Venemaa riigiteleviiooni propagandameistrid. Eesti avalik-õigusliku televisiooni võimalused nendega konkureerida aga pole sugugi nii nullilähedased, nagu sageli väidetakse. Esiteks näitab seda avalik-õigusliku Raadio 4 püsiv populaarsus venekeelse auditooriumi seas, teiseks aga 41% venekeelsete vastajate huvi Eesti telekanalite vastu (mööndes, et mõnedki võisid selleks pidada ka PBK kohalike uudiste saadet!) (Vihalemm 2008: 78-79).

Vähemusrahvuste integreerimiseks Eesti ühiskonda, ka läbi meedia, on Eesti Rahvastikuministri Büroo loonud „Eesti Lõimumiskava 2008-2013“, mille eesmärk on toetada iga püsielaniku ühtekuuluvustunnet Eesti ühiskonnaga ühiste väärtuste jagamise ning riigikeele valdamise kaudu. Eduka lõimumise tulemusena saab igäüks ennast teostada ning tunneb end turvaliselt, osaledes ühiskonna majandus-, sotsiaal-, poliitilises ja kultuurielus. Eestis on loodud võimalused kõnelda teisi keeli ja arendada rahvuskultuure (Eesti Lõimumiskava 2008-2013, 2008: 3).

1.5 Venekeelsete 15-19 aastaste noorte meediatarbimise mustrid

Kuna käesolev bakalaureusetöö keskendub venekeelsetele Eestis elavatele noortele, siis toob töö autor käesolevas alapeatükis ülevaate varasemate uuringute tulemustest 15-19 aastaste venekeelsete noorte meediatarbimise mustritest. Rahvusrühmade ja vanusegruppide lõikes on erinevate uurimuste tulemusi esitatud pigem vähe võrreldes üldiste uurimistulemuste esitamise mahuga.

Lähtuvalt MeeMa 2004 küsitluse tulemusest ütleb V. Jakobson, et venekeelsed noored tarbivad vanemate vene rühmadega võrreldes enam eestikeelseid massiteabevahendeid, eelistades seejuures heli ja pilti. 15-19 aastaste vene noorte huvi Venemaa ajalehtede ja raadio vastu on keskmisest veidi väiksem (Jakobson 2004: 224).

Raamatus „Eesti elavik 21. sajandi algul“ toovad P. Vihalemm, M. Lõhmus ja V. Jakobson välja, et kui venekeelset elanikkonda üldiselt iseloomustab palju väiksem ajalehtede lugemine, siis 15-19 aastastest venekeelsetest noortest 36% ei loe üldse üleriigilisi päevalehti ja 20% kohalikke lehti. Üleriigiliste lehtede regulaarseid lugejaid on kõigest 16% ja kohalikel lehtedel 31%. Samal ajal loevad 15-19 aastased mitte-eesti noored vanemate venelastega võrreldes mõnevõrra rohkem ajakirju (43% regulaarseid lugejaid, keskmine 31%) ja vaatavad Eesti telekanaleid (56% regulaarseid vaatajaid, keskmine 46%) (Jakobson, Lõhmus, Vihalemm 2004: 134). Ka huvi Venemaa ajalehtede ja raadio vastu on 15-19 aastaste venekeelsetel noortel keskmisest väiksem (Jakobson, Lõhmus, Vihalemm 2004: 135).

2004. aastal läbiviidud MeeMa uuringu tulemuste põhjal arvavad uuringu koostamisel osalenud teadlased, et vene noored eelistavad neid kanaleid, mis pakuvad visuaalset infot, ning huvituvad vähem pakutava sisulisest pooldest (Jakobson, Lõhmus, Vihalemm 2004: 135).

2. Eesti televisiooni programm lähtuvalt venekeelse elanikkonna huvidest

Antud peatükis toob autor välja avalik-õigusliku telekanali funktsioonid lähtuvalt vähemusrahvuste temaatikast. Samuti antakse ülevaade ETV programmist, mis lähtuvalt Rahvusringhäälingu seadusele peab osa programmi suunama ka siin elavatele mitte-eestlastele. Selleks kasutab autor jaanuaris 2009 tehtud seminaritööd „ETV programmi analüüs lähtuvalt venekeelse elanikkonna vajadustest“. Rahvusringhäälingu funktsioonid ja kohustused on kaasatud töösse, kuna avalik-õiguslik ringhääling kui kodanike huvide esindaja demokraatlikus riigis peab lähtuvalt avalik-õigusliku ringhäälingu õiglase toimimise aspektist olema ka vähemuse huve esindav (Šein 2002).

2. jaanuarist 2009 hoogustus ETV allprogrammi ETV2 tegevus. Peatükis 2.2 on toodud ETV2-e venekeelsele elanikkonnale suunatud programm lähtuvalt ETV2-e kodulehel paiknevast programmitutvustusest. ETV2-e programmiga tutvumise eesmärgiks on teada saada, kui palju on programmis saateid suunatud Eesti venekeelsetele noortele.

Peatükis 2.3 toob töö autor ülevaate Eesti Rahvusringhäälingu kahe aasta meediauuringutest, mis kajastavad nii eestlaste kui mitte-eestlaste meediatarbimise harjumusi. Antud peatükis esitan tulemused Eesti venekeelse elanikkonna kontekstis. Peatüki eesmärgiks on näha venekeelsete elanike meediatarbimise mustreid avalik-õigusliku ringhäälingu kontekstis.

2.1 ETV programmi ülevaade ja seotus avalik-õigusliku ringhäälingu funktsioonide ja kohustustega

Idee avalikku huvi teenivast ringhäälingust viitab sellele, et kõige tähtsam, primaarne adressaat ringhäälingu jaoks peab olema kodanik, st avalik-õigusliku meedia toime peab olema suunatud rohkem avalikku sfääri kui riigile või äriale (Unt 2001: 10). Avalik-õigusliku ringhäälingu idee on ühiskondliku väljendusvabaduse edasiarendusteks ning samas õiguspäraseks muudetud esindusdemokraatiaga seotuse kaudu (Splichal 2006: 32).

Saamaks selget pilti ETV, kui avalik-õigusliku telekanali programmist eelkõige just venekeelse elanikkonna ootustest lähtuvalt teostas töö autor jaanuaris 2009 seminaritöö „ETV programmi analüüs lähtuvalt venekeelse elanikkonna vajadustest“. Seminaritöö hõlmas ETV programmi ühe nädala jooksul (12-18.01.2009), mil analüüsiti antud nädalal eetris olnud 81

saadet. Seejuures selgus aga, et vaadeldud nädalal ei olnud ETV eetris ühtegi rahvusvähemustele suunatud telesaadet, mida võib põhjendada jaanuaris 2009 avatud ETV allprogrammi ETV2 turuletulekuga (Supp, 2009).

Küsitlustulemuste analüüsimiseks diskussiooni osas toob töö autor välja seminaritöös ilmnenud ETV programmis olevad protsendilised näitajad, et töö arenedes võrrelda nende vastavust venekeelsete noorte saateformaaside eelistustega.

Seminaritöö analüüsi tulemusena ilmnes, et ETV programm jaguneb järgmiselt: 57% ETV programmis olevatest saadetest on faktilise sisuga. Samas domineerivad ETV programmis meelelahutusliku funktsiooniga saated (48%), *infotainment* funktsiooni kannab 33% ETV eetris olevatest saadetest. 85% ETV programmist pärineb Euroopa riikidest (Supp 2009). Sellega vastab ETV Euroopa Liidu piirideta televisiooni direktiivile, mis sätestab, et vähemalt 51% ulatuses saatemahust (v.a uudiste, spordi- ja mängu sisaldavate saadete ning reklaami, otsepakkumise ja teleteksti maht) tuleb edastada Euroopa päritolu teoseid (Seireraport 2005: 207).

ETV hankeprogrammi põhiline tootjamaa on Inglismaa, mis kuulub Euroopa Liitu alates 1973. aastast. Analüüsitud nädalal oli ETV eetris 12 Inglismaal toodetud saadet. Inglismaale järgneb Prantsusmaa 4 saatega (Supp 2009).

2.2 Venekeelsele elanikkonnale suunatud ETV2-e programm

2. jaanuarist 2009 a laienes oma saadete amplituudiga Eesti rahvusringhäälingu uus telekanal – ETV2, mis on nn lisakanal ETV-le. 2009 aasta jaanuarist laiendati saadete valikut venekeelsele elanikkonnale ning toodi juurde sarju ja filme (ETV2 kodulehekül, Alates 2009).

Rutiinselt on ETV2-e eetris kuus venekeelsele elanikkonnale suunatud saadet – nii venekeelseid kui ka venekeelsete subtiitritega. Kuna saadete arv on pigem väike, siis toob töö autor käesolevas peatükis saadete üldiseloomustuse (ETV2 kodulehekül, Venekeelsed saated):

Batareja – iganädalane kultuuriteemaline teleajakiri. ETV2-e kodulehel on saadet kirjeldatud järgmiselt: „mõiste "kultuur" on lai nagu ema mure, pole teemaks sugugi vaid kontserdid,

näitused, kino või uued raamatud. Ärgas inimene leiab maailmast muudki iseäralikku ja iga meie saade tahab kompida kultuurimõiste piire“. Venekeelne.

Vandekohus – Interaktiivset osalemisvõimalust pakkuv aktuaalsetest teemadest lähtuv diskussioonisaade. Venekeelne, kordussaade eestikeelsete subtiitritega.

Tegutse! – Venekeelsele elanikkonnale suunatud majandussaade, mille eesmärgiks on aidata inimestel tööturul paremini toime tulla. Venekeelne.

Aktuaalne Kaamera – Rahvusringhäälingu venekeelne uudistesaaade.

Pealtnägija – Uuriva ajakirjanduse saade. Eestikeelne, venekeelsete subtiitritega. Kuna saade on ETV2-e eetris esmaspäeviti, siis võib oletada, et tegu on kolmapäeviti ETV eetris olevate saadete kordustega.

Vabariigi kodanikud – Aktuaalsete teemadega vestlussaade. Eestikeelne, venekeelsete subtiitritega. Kuna saade on ETV2-e eetris kolmapäeviti, siis võib oletada, et tegu on reedeti ETV eetris olevate saadete kordustega.

Kokkuvõtlikult saame öelda, et kuuest ETV2-e eetris olevast saatest 4 on ühiskondliku, poliitilise ja majandusliku sisuga (Vandekohtunikud, Tegutse!, Pealtnägija, Vabariigi kodanikud). Üks saade on kultuurilise eesmärgiga ning üks saade on uudistesaaade.

2.3 Ülevaade Eesti Rahvusringhäälingu poolt koostatud Eesti elanike meediauuringutest

Igal aastal viib Eesti Rahvusringhääling koostöös mõne Eesti uuringufirmaga läbi esindusliku meediauuringu, kus osaleb ligi 1500 Eesti elanikku vanuses 15-74 aastat. Muuhulgas hindab uuring elanikkonna ootusi avalik-õiguslikule ringhäälingule, rahulolu ERR poolt pakutavate teenustega jms (ERR koduleht, Uuringud).

Järgnevalt esitan kokkuvõtliku ülevaate 2007. ja 2008. aasta uuringu tulemustest. Uuringutes „Eesti mitte-eestlastest elanike meediateemaline arvamusuuring 2007“ ja „Eesti elanike meediatarbimise harjumused, november 2008“ osalesid 15-74 aastased Eesti elanikud. Ülevaates esitan tulemused vaid Eestis elava venekeelse elanikkonna kontekstis.

Uuringus „Eesti elanike meediatarbimise harjumused, november 2008“ ei ole kõikide alapeatükkide juures toodud rahvuselist erinevust.

2007. aasta uuringust selgus, et ajalehtede igapäevaseid lugejaid on 41%. Lehti ei loe üldse 16%. Kõige rohkem on lugejaid kohalikul linna- või vallalehel. Rohkem kui poolt lehelugejaist omavad ka venekeelne Postimees, Den za Dnjom ja MK Estonija. Igapäevaseid lugejaid on üleriiklikest lehtedest kõige enam Postimehel (19%). Eestikeelseid ajalehti loeb üldse vaid 17% lehelugejaist, needki enamasti vaid harva. 44% lehelugejaist eelistab ajalehte lugeda vaid paberil. Ainult Internetti eelistab vaid 8% lugejaist. 46% on nõus mõlema variandiga, ehkki eelistus kaldub paberajalehe poole (Kaldaru 2008: 10). 2008. aasta uuringus ajakirjanduse lugemise kohta rahvuseline eristus puudus

67% mitte-eestlastest on igapäevased raadiokuulajad, üldse ei kuula raadiot 10% (Kaldaru 2008). Mõlema aasta uuringust lähtuvalt kuulab Eestis elav venekeelne elanikkond kõige rohkem Eesti Rahvusringhäälingusse kuuluvat Raadio 4 – 2007. aastal kuulas 72% mitte-eestlastest (Kaldaru 2008: 8) ning 2008. aastal 59% mitte-eestlastest raadiokuulajatest (Suni 2008). 2008. aasta uuringust selgus, et kõige suuremat mitte-eestlaste auditooriumi Eesti raadiokanalite seast omab raadio Sky Plus, mida kuulab iganädalaselt 12% mitte-eestlastest (Suni 2008).

Internetti kasutab 2/3 (66%) mitte-eestlastest, sealjuures 55% iga päev. Rohkem kui raadio- või telesaadete jälgimise kasutatakse Internetti videolõikude vaatamiseks ja filmide allalaadimiseks (mõlemat üle poole venekeelse elanikkonnast). Raadio kuulamine Internetist reaajas on levinum kui telesaadete vaatamine (Kaldaru 2008: 28).

Internetti kasutab uudiste jälgimiseks igapäevaselt 55% internetikasutajatest, sealhulgas 20% vaatab loeb/vaatab uudiseid Internetist mitu korda päevas. Üldse ei jälgi Internetist uudiseid 16% internetikasutajatest (Suni 2008).

Poolel venekeelsest elanikkonnast on kodus üks teler, peaaegu sama paljud omavad mitut, enamasti kaht. Enamus mitte-eestlastest saab vaadata kodus üle 50 kanali. Vaid paari kanali võimalus on väga väikesel osal elanikest (Kaldaru 2008). Järgmise aasta uuringust ilmses, et mitte-eestlaste hulgast 12 %-l pole võimalik endale lubada digitaalset televisiooni, kuid sooviksid seda (Suni 2008).

93% mitteestlastest vaatab televisiooni iga päev, vaid 2% ei vaata seda üldse. Kõige olulisem telekanal on Pervõi Baltiiski Kanal, mida vaatab 92% teleauditooriumist, sealjuures 80% iga päev (nii mõlema aasta uuringust). ETV-d vaatab üldse 63% televaatajaist, kuid igapäevaselt neist vähem kui pooled – kokku vaid 24% televaatajaist. Muude eestikeelsete kanalite igapäevaseid vaatajaid on alla 10%, üldse vaatab neid maksimaalselt 37% televaatajaist (Kaldaru 2008: 9).

Vastajaskonna poolt antud hinnangute keskmise järgi on mõlemal aastal kõige usaldusväärsemateks kanaliteks Eestis toimuva osas PBK saated Vremja ja Novosti Estonii. Venekeelset Aktuaalset Kaamerat usaldab 38% vastanuist ning eestikeelset 19% mitteestlastest vastanuist (Suni 2008).

Positiivsed arvamused jäid peale ETV tasakaalustatuse, huvitavuse ja erapooletuse osas. Samas arvatakse ülekaalukalt, et ETV on üpris tavaline ja traditsiooniline. Kõige enam tunnevad mitte-estlased ETV puhul huvi Eesti uudiste vastu. Välismaiste populaarsemate filmide ja Venemaa uudiste vastu on huvi keskmisest suurem, ehkki küllalt palju on ka neid, kes seda ETV-st ei oota. Kõige vähem on huvitatuid lastesaadete osas, kuigi ligi 1/3 vaataks ka neid huviga. Teema, mis huvitab peaaegu kõiki mitte-estlasi, on sündmused Eestis (Kaldaru 2008: 30).

3. Bakalaureusetöö probleemipüstitus

Käesolev bakalaureusetöö tugineb suuresti varasematele sarnastele uurimustele, mille eesmärgiks on olnud kaardistada meediatarbijate rühmi nii vanuse, hariduse, sissetulekute jm kontekstis. Vaadeldes venekeelseid meediatarbijaid ühtse grupina, eristamata neid seejuures tunnuste poolest, oleme jõudnud järeldusele, et venekeelne elanikkond jälgib vähe Eesti meediat ning elab seetõttu teises informumis eestikeelsest elanikkonnast.

Bakalaureusetöö uurib Eesti venekeelsete noorte telerivaatamise harjumusi just Eesti televisiooni, kui Eesti Rahvusringhäälingu telekanali kontekstis, samas näidatakse tulemusi ka eratelekanalite kontekstis. Rahvusringhäälingu kohustuseks on seadusega sätestatult olla Eestis oleva kultuurilise mitmekesisuse häälekandja nii, et suuremad rahvusgrupid ei peaks tundma informatsiooni vajaka jäämist ning nad ei peaks tundma end kõrvale heidetuna rahvusliku ja keelise kuuluvuse tõttu.

Töö autor käsitleb venekeelseid noori kui tulevasi arvamusiidreid nii oma keelises kogukonnas kui Eesti ühiskonnas üldse. Seetõttu leiab autor vajaliku oleva, et venekeelne noor elaks siiski eestikeelses informumis.

Varasematest uuringutest näeme, et meedia- ja infokanalitest eelistavad vene noored vanuses 15-19 eluaastat traditsioonilisest meediast eelkõige televisiooni. Eelnevalt toodud ETV ja ETV2 programmide ülevaadetes nägime, et Eesti rahvusringhäälingu telekanalid ei paku venekeelsele noorele eriti midagi.

Johtuvalt on bakalaureusetöö eesmärgiks teada saada, millised on venekeelsete noorte televisiooni vaatamiseelistused ning kuidas on eelistused seotud nende keeleoskusega.

4. Uurimisküsimused

Venekeelsete noorte televiisorivaatamise harjumusi ja –elistusi uurides püüan vastused leida järgmistele uurimisküsimustele:

1. Kas need venekeelsed noored, kellel on võimalus vaadata kaabel- ja/või digitelevisiooni, vaatavad vähem Eesti telekanaleid?
2. Milliseid Eesti telekanaleid venekeelsed noored vaatavad?
3. Milliseid saate- ja/või filmiformaate eelistavad venekeelsed noored vaadata Eesti kanalitelt, milliseid Vene kanalitelt?
4. Kas eesti keelt vabalt valdavad venekeelsed noored on aktiivsemad Eesti telekanalite kasutajad kui madalama eesti keele oskusega venekeelsed noored?
5. Kas venekeelsed noored eelistavad informatsioonikanalina Eesti või Vene telekanaleid?
6. Kas venekeelsed noored eelistavad televisiooni Internetile?
7. Kas need venekeelsed noored, kes kasutavad informatsiooniallikana pigem Internetti, vaatavad harvemini televiisorist uudiseid?

II osa. Valim ja analüüsimeetod

5. Valim ja küsitluse läbiviimine

Käesoleva bakalaureusetöö uuringu esialgsesse valimisse kuulusid nelja venekeelse õppekorraldusega gümnaasiumi 11. klasside õpilased, kuna töö autoril oli kindel soov rajada oma bakalaureusetöö venekeelsete gümnaasiumite õpilaste harjumustele. 11. Klass osutus valituks nn kuldse kesktee meetodil. Autor valis 11 klassid, kuna abiturientid võivad olla liigselt hõivatud õppetööga ja eksamiteks valmistumisega, kümnendate klasside õpilased võivad aga olla alles sisse-elamise faasis.

Koolide valikul oli lisaks venekeelsele õppekeelele oluline ka koolide asukoht erinevates linnades, milleks valisin kolm Eesti suurimat linna Tallinn, Tartu ja Pärnu. Tallinnas viisin ankeetküsitluse läbi Tallinna Tõnismäe Reaalkooli 11. klassides. Tartus viisin ankeetküsitluse läbi Tartu Vene Lütseumi 11. klasside õpilaste seas. Algselt kuulus valimisse ka Pärnu Vene Gümnaasium, kuid sealne direktor keeldus küsitlusest tuues põhjuseks, et nende koolis käiakse liiga palju küsitlusi läbi viimas ning see omakorda segab normaalset õppetööd. Samuti oli autoril soov küsitlus läbi viia ka Tallinna Kesklinna Vene Gümnaasiumis, kuid nendega ei olnud võimalik kontakti astuda – elektronkirjadele ei vastatud ning eestikeelse telefonikõne peale pandi telefon hargile.

Esiialgsesse valimisse kuulus 224 õpilast neljast koolist. Kuna kahes koolis polnud võimalik küsitlust läbi viia, siis on üldvalimi täituvuse protsendiks 44. Reaalsesse valimisse kuulus 109 õpilast, kellest küsitlusele vastas 99 õpilast – 42 õpilast Tallinna Tõnismäe Reaalkoolist ning 57 õpilast Tartu Vene Lütseumist. Kõik kohalolnud õpilased tagastasid küsimustiku.

Tartu Vene Lütseumis viisin küsitluse läbi 1. aprillil 2009. aastal geograafia ja bioloogia tundides. Tallinna Tõnismäe Reaalkoolis viisin küsitluse läbi reedel 3. aprillil 2009. aastal keemia tundides. Tundide valimisel sai määravaks sobiv aeg ning kokkulepe õpetajatega.

Küsitlusele vastamisele kulus õpilastel 10-15 minutit. Töö autor viibis vastamisel ise juures.

6. Ankeedi tutvustus ja analüüsimeetod

Bakalaureusetöö tarbeks tehtud küsimustik koostati algselt eesti keeles, läbiviimiseks tõlgiti see vene keelde, et vastajatel oleks lihtsam vastata ning et vastamisele ei kuluks liigselt aega. Küsimustik koosnes kahest blokist – esimene blokk hõlmas televiisori vaatamise harjumusi ja eelistusi, teine blokk hõlmas demograafilisi näitajaid. Küsimustik oli kirjalik ning koosnes 15 küsimusest, millest neljale oli võimalus ka põhjendus või kommentaar lisada. Lisaks oli küsitluse lõpus võimalik õpilastel lisada oma kommentaar ja/või arvamus antud küsitluse kohta. Põhiküsimustele lisaks oli ankeedis ka 4 demograafilist küsimust, mis hõlmasid sugu, vanust, kooli ja klassi (Kalmus 2004).

Eestikeelne küsimustik on toodud lisas 1, venekeelne lisas 2.

Järgnevalt seletan küsimustikus olnud saateformaaside ja kanalite loetelu kandvad küsimused.

Esimese bloki kaheksas küsimus kujutab endast tabelit, kus on toodud Eesti telekanalid, Pervõi Baltiiski Kanal ja „Teised Venemaa Kanalid“. Kasutatud on sama tabelit (Tabel 1), kohendatud lähtuvalt bakalaureusetöö teemast, mida kasutati 2004. aastal läbiviidud MeeMa uuringus:

Tabel 1. Kui sageli jälgite järgmisi telekanaleid? (MeeMa 2004)

	Iga päev	Mitu korda nädalas	Mõnel korral kuus	Kord kuus või harvemini	Ei jälgi üldse
ETV					
Kanal 2					
TV 3					
MTV Eesti					
Seitse					
Kalev Sport					
Neljas					
TV 6					
Kanal 11					
Pervõi Baltiiski Kanal (PBK)					
Teised Venemaa kanalid					
Rahvusvahelised populaarteaduslikud kanalid (National Geographic, Discovery, Viasat History)					
Filmikanalid (TV 1000, TCN, Hallmark jt)					
Muusikakanalid (MTV, Muz TV jt)					
Soome kanalid					
Saksa kanalid					
Euronews					
CNN					
BBC					

Käesoleva bakalaureusetöö küsimustiku kaheksandas küsimuses ei kasutatud järgmisi kanaliteeristusi: Rahvusvahelised populaarteaduslikud kanalid (National Geographic, Discovery, Viasat History), Filmikanalid (TV 1000, TCN, Hallmark jt), Muusikakanalid (MTV, Muz TV jt), Soome kanalid, Saksa kanalid, Euronews, CNN, BBC. Eelpool loetletud kanalid on küsitlustabelist välja võetud, kuna bakalaureusetöö eesmärgiks on eelkõige teada saada, milliseid Eesti telekanaleid vene koolinoored vaatavad ning kui sagedasti. Antud tabel aitab vastata käesoleva bakalaureusetöö esimesele, teisele ja neljandale uurimisküsimusele:

1. Kas need vene noored, kellel on võimalus vaadata kaabel- ja/või digiteleviseiooni, vaatavad vähem eesti telekanaleid?
2. Milliseid eesti telekanaleid vene noored vaatavad?
4. Kas eesti keelt vabalt valdavad noored on aktiivsemad eesti telekanalite kasutajad kui madalama eesti keele oskusega vene noored?

Küsimustiku esimese bloki 11. ja 12. küsimus aitavad otseselt leida vastust kolmandale püstitatud uurimisküsimusele:

3. Milliseid saate- ja/või filmiformaate eelistavad vene noored vaadata eesti kanalitelt, milliseid vene kanalitelt?

Saateformaatide liigituse võtsin teisel kursusel Meedia ja Kommunikatsiooni Uurimismeetodite raames tehtud küsimustikust (Kukk 2007).

Andmete analüüsimiseks kasutan kvantitatiivsete andmete ühe- ja mitmemõõtmelist analüüsimeetodit, mille eesmärgiks on vastata eelpool püstitatud uurimisküsimustele ning leida andmetevahelisi seoseid (Masso 2007).

Esmalt kodeerin andmed analüüsiks sobivale kujule, kodeerimisjuhend paikneb käesoleva bakalaureusetöö lisas (Lisa 3). Andmete teisendamise järel koostan arvulised ja protsentuaalsed tabelid ja graafikud nähtuste seletamiseks. Andmeanalüüsiks kasutan Microsoft Office Excel 2007 andmetöötlusprogrammi. Kuna valimis on ümardatult 100 õpilast, siis andmete esitamisel ei kasuta protsente.

Analüüsi eesmärgiks on suhtuda kriitiliselt uuringu läbiviimiseks koostatud ankeeti ning samuti uurida venekeelsete noorte televiisori vaatamise harjumusi ja eelistusi lähtuvalt töö kontekstist.

6.1 Ankeetküsimustiku kriitika

Käesolevas peatükis toob autor välja meetodi kriitika lähtuvalt koostatud küsimustikust (Lisa 1 ja Lisa 2). Meetodit kui sellist ei pea autor vajalikuks kritiseerida, kuna leiab valitud meetodi kvantitatiivsete andmete analüüsimiseks ainuvõimaliku olevat. Kriitikat vajavad küsimused toob autor käesolevas peatükis ükshaaval välja. Kõik probleemset esitatud küsimused paiknesid ankeedi esimeses blokis – televiisori vaatamise harjumused ja eelistused.

Esimene vastajate jaoks segadust tekitav küsimus uuris televiisori paiknemisest mõjutatud telerivaatamise harjumusi ja eelistusi: *Kas televiisori asukoht (oma tuba või üldkasutatav tuba) mõjutab teie televiisorivaatamise harjumusi ja eelistusi?* (küsimus 1.4, vt Lisa 1 ja Lisa 2). Küsimuse juures oli palutud õpilasel oma vastust kommenteerida. Töö autor eeldas, et

õpilased paigutavad kommentaaride all saateformaadilised erinevused, kui tegelikkuses räägiti erinevatest tegevustest, mis erinevas toas teleri vaatamisega kaasnevad – söömine, pikutamine, telefoniga rääkimine jms. Seega oleks antud küsimuse juurde lisama täpsustuse, et eelkõige oodatakse kommentaarides saateformaatide ja kasutatavate kanalite erinevusi.

Järgnevaid kaht probleemset püstitatud küsimust esitan ühtse grupina, kuna nende analüüsimisel ilmnis vastustest tugev vastuolu. Kriitikat vajavad küsimused, mis uurisid telesaadete vaatamist Internetist: *Kas vaatate telesaateid Internetist? Milliseid telesaateid vaatate Internetist?* (vastavalt küsimused 1.5 ja 1.6, vt Lisa 1 ja Lisa 2). Tulemuste analüüsimises ilmnis, et need vastajad, kes olid märkinud, et ei vaata telesaateid Internetist, märkisid samas, et vaatavad Internetist näiteks kordussaateid (vt täpsemalt peatükk 8.1 Televisioon ja Internet). Antud küsimuste juurde oleks pidanud lisama täpsustuse: Küsimuse 1.5 juurde *Kui te ei vaata telesaateid Internetist, siis palun liikuge küsimuse 1.7 juurde*; teise võimaliku variandina oleks võinud lisada küsimuse 1.6 veel ühe vastusevariandi *Ei vaata telesaateid Internetist*. Leian, et õigem oleks kasutada esimest toodud täpsustust.

Küsimustes 1.11 ja 1.12 (vt Lisa 1 ja Lisa 2) oli palutud märkida vastava riigi telekanalilt vaadatuimad saateformaadid: *Millist saateformaati vaatate Eesti/Vene telekanalilt? Palun märkige kolm vaadatuimat saateformaati vaadatavuse tiheduse järjekorras. 1-vaatan kõige rohkem, 3-kolmest vaadatuimast vaatan kõige vähem*. Esmalt osutus probleemseks saateformaatide määramine vaadatavuse sagedusest lähtuvalt – mõned õpilased olid ühe numbriga kandnud mitme saateformaadi ette, mõned märkisid vaadatuimad saateformaadid linnukesena. Siin tuleks kindlasti mõelda, kas selline nummerdamine on siiski relevantne ning seejärel kuidas seda selgemalt teha. Teiseks leiab töö autor peale andmete analüüsimist, et vastusevariant *Muu* nõuab antud küsimustiku kontekstist ka ruumi selgitamiseks, kuna mõlema riigi saateformaatide vaadatavuse juurde oli variandi *Muu* Vene telekanalite puhul valinud 13% vastanuist ning Eesti telekanalite puhul 17% vastanuist (vt täpsemalt peatükk 8.2 Saateformaadid ja kanalid).

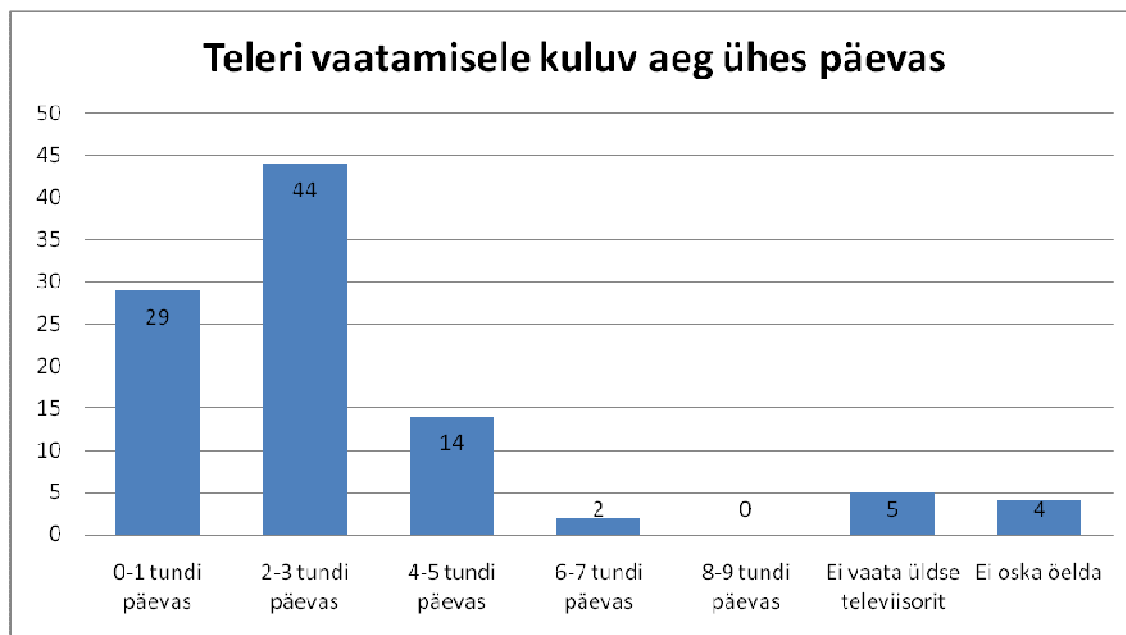
III osa. Analüüsi tulemused

7. Telerivaatamise eelistused ja võimalused

Käesolevas peatükis esitab töö autor Eesti venekeelsete noorte telerivaatamise eelistused ja võimalused lähtuvalt küsitlusankeedi küsimustest 1.1; 1.2; 1.3; 1.4 (vt Lisa 1 ja Lisa 2), mis kätkevad endas telerivaatamisele kulutatavat aega, kaabel- ja/või digitaaltelevisiooni olemasolu ja puudumist, televiisori asukohta ning lähtuvalt televiisori paiknemisest vaatamisharjumusi.

Vene noorte televiisori vaatamise harjumusi ja eelistusi uurivas küsitluses osales 99 üheteistkümnenda klassi õpilast Tallinnast ja Tartust, nende seas 45 poissi ja 54 tüdrukut. Keskmiseks vastaja vanuseks on 17,4 aastat.

Küsitlusest lähtuvalt vaatab venekeelne noor televiisorit päevas tundide alusel järgmiselt (Joonis 2):

Joonis 2. Telerivaatamisele kuluv aeg ühes päevas (absoluutarvud, kokku vastajaid n=98)

2000-2003 novembrikuu keskmine televisiooni vaadatavus on Emori andmetel mitte-eestlastel 4 t 45 min päevas (Vihalemm 2004, Jakobson, Lõhmus, Vihalemm 2004: 134 kaudu). Bakalaureusetöös koostatud küsimustikust aja täpset määratlemist pole võimalik teostada, kuna see oleks eeldanud vastusevariante ühtlase jätkuna: 0-1 tundi, 1-2 tundi jne. Enim vastanuid, 44 õpilast (45% vastanuist), kulutab teleri vaatamisele 2-3 tundi päevas; 29 õpilast (30% vastanuist) kulutab teleri vaatamisele 0-1 tundi päevas; 14 õpilast (14% vastanuist) kulutab teleri vaatamisele 4-5 tundi päevas; 5 õpilast (5% vastanuist) ei vaata üldse televiisorit; 4 õpilast (4% vastanuist) ei oska hinnata teleri vaatamisele kuluvat aega; 2 õpilast (2% vastanuist) kulutab teleri vaatamisele 6-7 tundi päevas. Keegi vastanuist ei vaata televiisorit 8-9 tundi päevas.

94-l vastanul on kodus võimalik vaadata kaabel- ja/või digitaaltelevisiooni. 6-l see võimalus puudub.

59-l vastanul asub televiisor kodu üldkasutatavas toas (elutuba, köök jm), 3-l vastanul asub televiisor oma toas ning 37-l vastanul paikneb televiisor nii oma kui ka üldkasutatavas toas. Küsitlusest ei selgu, kas neil, kellel paikneb televiisor oma toas, paikneb televiisor ka üldkasutatavas toas. Antud küsimus on tugevalt seotud ankeedi küsimusega 1.4 „Kas televiisori asukoht (oma tuba või üldkasutatav tuba) mõjutab Teie televiisori vaatamise harjumusi ja eelistusi?“. 61 vastanut leiab, et televiisori asukoht ei mõjuta nende vaatamisharjumusi. Vastavat varianti on kommenteerinud vaid üks vastaja: „*Köögis on rohkem vaba aega, söön samal ajal*“.

38 vastanut soovust leiab, et televiisori asukoht määrab telerivaatamise harjumused. Peamiste põhjustena on toodud see, et ühiskasutatavas toas tuleb arvestada teiste pereliikmete soove ning alati ei saa vaadata seda, mis vastajale meelt mööda. Mitmed vastajad kirjeldasid tegevust televiisori vaatamise ajal: räägitakse telefoniga, diivanil vedeletakse, süüakse, tehakse koolitükke. Üks vastaja kommenteeris ka televiisori suurust ja selle rolli erinevate telesaadete puhul: „*Televiisorid on erinevad, sporti on mugavam vaadata suuremalt ekraanilt*“.

Töö autor eeldas, et vastajad vastavad antud küsimuse juures millised erinevused on saadete valiku juures. Seega oleks pidanud ankeedis ka vastavasisulise lisatäpsustuse sisse tooma.

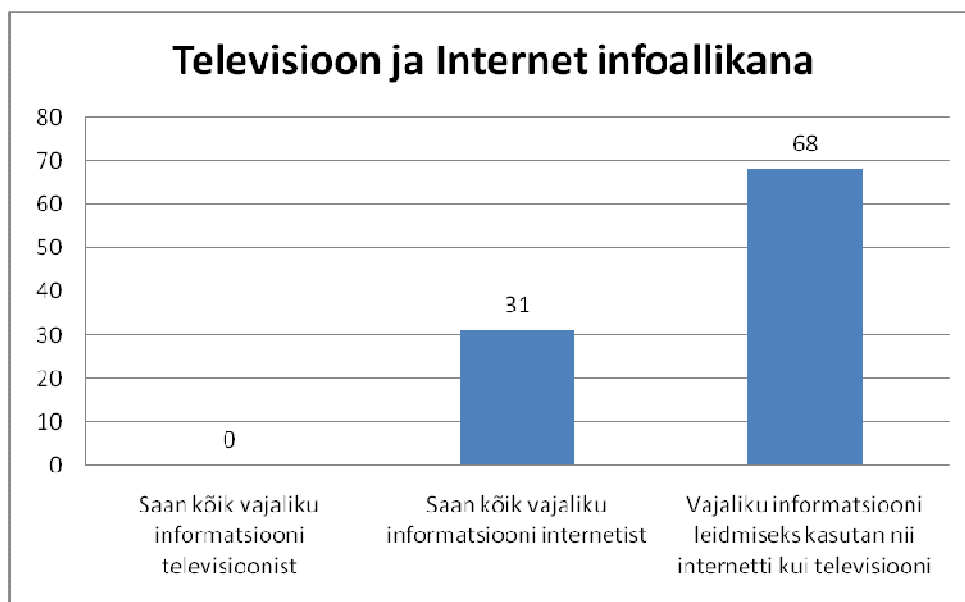
8. Vaatamiseelistused lähtuvalt meediumist, kanalist ja formaadist

8.1 Televisioon ja Internet

Antud peatükis püüab autor lähtuvalt ankeetküsitlusest välja selgitada kuivõrd palju kasutavad vastanud Interneti telesaadete vaatamiseks ning kumba meediumit loetakse eelistatumaks ehk ka usaldusväärsemaks informatsioonikanaliks.

50 vastanut kasutab Interneti telesaadete vaatamiseks. Küsimusele 1.6 „Milliseid telesaateid vaatate Internetist?“ on vastanud 75 õpilast, kuid vastusevariantide loendist puudus variant „Ei vaata telesaateid Internetist“. Seega ei saa siin järeldusi teha, kuna vastustest ilmneb tugev vastuolu.

Joonisel 3 on toodud, kuidas hinnatakse televisiooni ja interneti infoallikana.

Joonis 3. Televisioon ja Internet infoallikana venekeelsete noorte seas (absoluutarvud, kokku vastajaid n=99)

68 vastanut eelistab informatsiooniallikana kasutada nii Interneti kui ka televisiooni. Peamiste põhjustena on toodud, et kahest informatsioonikanalist saab kokku rohkem informatsiooni; Internetist leiab vajaliku ja puudujääva informatsiooni, mida televisioonis ei edastatud/ei sattunud õigele kanalile. Samuti on toodud, et Internetis on küll rohkem informatsiooni, kuid televisioonis edastatakse seda huvitavamalt. Mõned vastajad on välja

toonud, et televisiooni kasutavad nad pigem meelelahutuslikul eesmärgil ning Internetti koolitööde tarbeks. Kõige hämmastavam kommentaar oli järgmine: „*Internetis on rohkem informatsiooni, kuid televisioon on selleks, et selles informatsioonis veenduda*“. Mitmed vastajad tõid välja ka, et oluline on erinevate allikate edastatavat võrrelda usaldusväärsuse eesmärgil.

31 vastanut eelistab informatsiooni allikana pigem Internetti. Peamiste põhjustena on toodud Interneti kasutamise mugavus, kiirus ja lihtsus. Samuti ka Internetis leiduva informatsiooni rohkus ning spetsialiseeritus: „*Praegu avaldatakse häid andmeid, mida võib kasutada erinevate tööde ja silmaringi avardamise jaoks*“, „*Mulle vajalikku informatsiooni televisioonist ei saa*“. Samuti on välja toodud, et Internetti on hea kasutada, kui ei jõudnud õigel ajal televiisori ette – võimalik vaadata kordusi ning informatsioon on kauem üleväl.

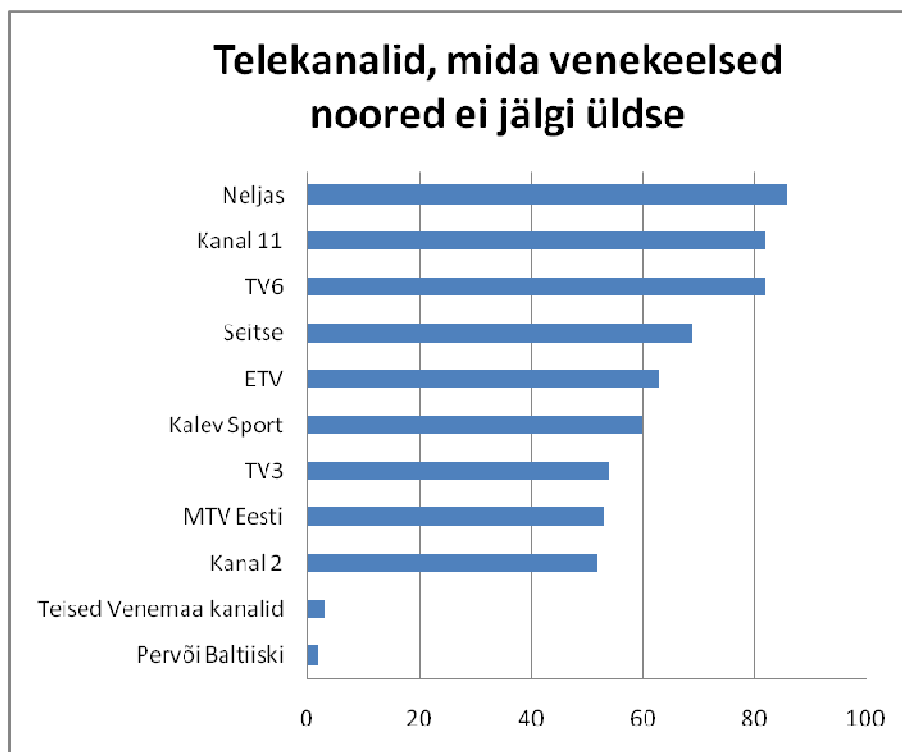
Keegi vastanuist ei eelista informatsiooniallikana ainult televisiooni.

8.2 Saateformaadid ja kanalid

Järgnevalt olid ankeedis küsimused, mille eesmärgiks on välja selgitada, milliseid telekanaleid venekeelsed noored vaatavad ja kui tihti, millised saateformaadid on Eesti ja Venemaa telekanalite lõikes eelistatuimad ning milline on lähenemine saate edastamise keelele – kas eelistatakse eesti- või venekeelseid saateid.

Allpool on toodud telekanalid, mida venekeelsed noored üldse ei vaata arvulisena (Joonis 4). Samuti on ka toodud telekanalite üldine vaadatavus valimi kontekstis (Tabel 2). Telekanalite üldine vaadatavus on klassifitseeritud kolme rühma: iga päev, mõnikord, ei vaata üldse. Ühendasin vastusevariandid mitu korda nädalas, mõnel korral kuus, kord kuus või harvemini ühtsesse klassifikatsiooninimetusse 'mõnikord'. Klassifikatsioon sai tehtud, kuna tulemuste presenteerimine selliselt näitab kõige selgemalt kanalite vaadatavuse.

Antud küsimusest lähtuvalt (1.8 Kui sageli vaatate järgmisi telekanaleid?) oli üks ankeet rikutud – määratud oli vaid Vene telekanalite vaadatavus, kuid konkreetsest ankeedist lähtuvalt ei ilmnenud, et Eesti telekanaleid üldse ei vaadata. Samuti oli üks vastaja ära märkinud vaid Vene kanalite vaadatavuse, kuid tema ankeedist ilmnes, et ta ei jälgi üldse Eesti telekanaleid - vastaja rõhutas Eesti telekanalite mitte vaatamist ankeedi mitme küsimuse juures.

Joonis 4. Telekanalid, mida venekeelsed noored ei jälgi üldse (absoluutarvud, kokku vastajaid n=98)

Tabel 2. Telekanalite vaadatavus Eesti venekeelsete noorte poolt

	ETV	Kanal 2	TV 3	MTV Eesti	Seitse	Kalev Sport	Neljas	TV 6	Kanal 11	Pervõi Baltiiski Kanal (PBK)	Teised Venemaa kanalid
Iga päev	0	2	2	5	1	1	0	1	3	66	75
Mõnikord	35	43	41	40	23	36	12	14	8	30	20
Ei jälgi üldse	63	52	54	53	69	60	86	82	82	2	3

Telekanalitest vaadatakse enim Venemaa kanaleid: igapäevaselt jälgib Pervõi Baltiiski Kanalit 66 vastanut ning nimetatud kanalit ei jälgi üldse 2 vastanut. Teisi Venemaa kanaleid jälgib igapäevaselt 75 vastanut ning ei jälgi üldse 3 vastanut. Eesti telekanalitest on vähim vaadatud Kanal 11 (82 vastanut ei jälgi üldse, 88% vastanuist), Neljas (86 vastanut ei jälgi üldse, 87% vastanuist) ning TV 6 (82 vastanut ei jälgi üldse, 85% vastanuist). Kõige rohkem vaadatakse Eesti telekanalitest Kanal 2 ja MTV Eestit – mõlemat kanalit ei vaata üldse 54% vastanuist.

Tabel 3. Eesti telekanalite vaadatavus venekeelsete noorte poolt protsendiliselt lähtuvalt reaalsest valimist

	Iga päev	Mitu korda päevas	Mõnel korral kuus	Kord kuus või harvemini	Ei jälgi üldse	Vastanute protsent küsimuse valimist (98 õpilast)
ETV	0%	8%	6%	21%	64%	100%
Kanal 2	2%	7%	15%	21%	54%	100%
TV 3	2%	5%	17%	21%	56%	99%
MTV Eesti	5%	18%	8%	14%	54%	100%
Seitse	1%	3%	5%	18%	73%	97%
Kalev Sport	1%	14%	9%	13%	62%	99%
Neljas	0%	2%	6%	4%	88%	100%
TV 6	1%	1%	4%	9%	85%	99%
Kanal 11	3%	1%	1%	6%	88%	95%
Pervõi Baltiiski Kanal (PBK)	67%	24%	5%	2%	2%	100%
Teised Venemaa kanalid	77%	15%	3%	2%	3%	100%

Eesti Rahvusringhäälingu kanalit ETV ei vaata igapäevaselt ükski vastaja; 63 vastanut ei vaata nimetatud kanalit üldse. 35 vastanut vaatab ETV-d kord kuus või harvem.

Järgnevalt olid ankeedis küsimused saadete esituskeelte kohta.

77 vastanut eelistab vaadata venekeelseid saateid. Peamised väljatoodud põhjendused on seotud keele ja keeleoskusega – emakeel; vene keel on arusaadavam; ei valda eesti keelt. Samuti öeldakse, et Vene telekanalite ja saadete valik on siinsest suurem ja huvitavam. Üks vastaja on vastanud järgmiselt: „*Info, mis tuleb läbi Vene kanalite, on vene inimesele vastuvõetavam*“ – vastusest ei selgu põhjust, kas informatsioon on vastuvõetavam keelelistelt, ideoloogilistel, poliitilistel vms põhjustel.

21 vastanu jaoks ei oma tähtsust, kas vaadatakse eesti- või venekeelseid telesaateid. Peamise põhjusena on toodud välja, et teleprogrammi puhul ei oma keel tähtsust – huvitavaid saateid võib olla erinevates keeltes. Mitu õpilast tõid välja, et õpivad sel viisil eesti keelt: „*Eesti saated rohkem praktika saamiseks, Vene saated huvi pärast.*“ Üks õpilane tõi välja, et vaatab saateid mõlemas keeles kuna tahab sündmustega kursis olla.

Vaid 1 vastanu eelistab vaadata eestikeelseid telesaateid. Põhjusena on toodud, et eestikeelsed saated on huvitavad ja arusaadavad.

66 vastanut ei vaata eestikeelseid saateid venekeelsete subtiitritega. Põhjustena on toodud subtiitrite lugemise ebamugavus; piisav eesti keele oskus, mistõttu pole vaja subtiitriteid lugeda; Eesti telekanalite igav programm; kehv tõlge; halb lugeda. Samuti on märgitud, et ei teata saateid eestikeelsete subtiitritega. Mõned õpilased on toonud välja, et milleks vaadata eestikeelseid saateid, kui on „*palju venekeelseid saateid ilma igasuguste subtiitriteta*“. Kõige lõbusama põhjendusena on toodud: „*Ainuiiksi eesti keel ajab mu aju hulluks*“.

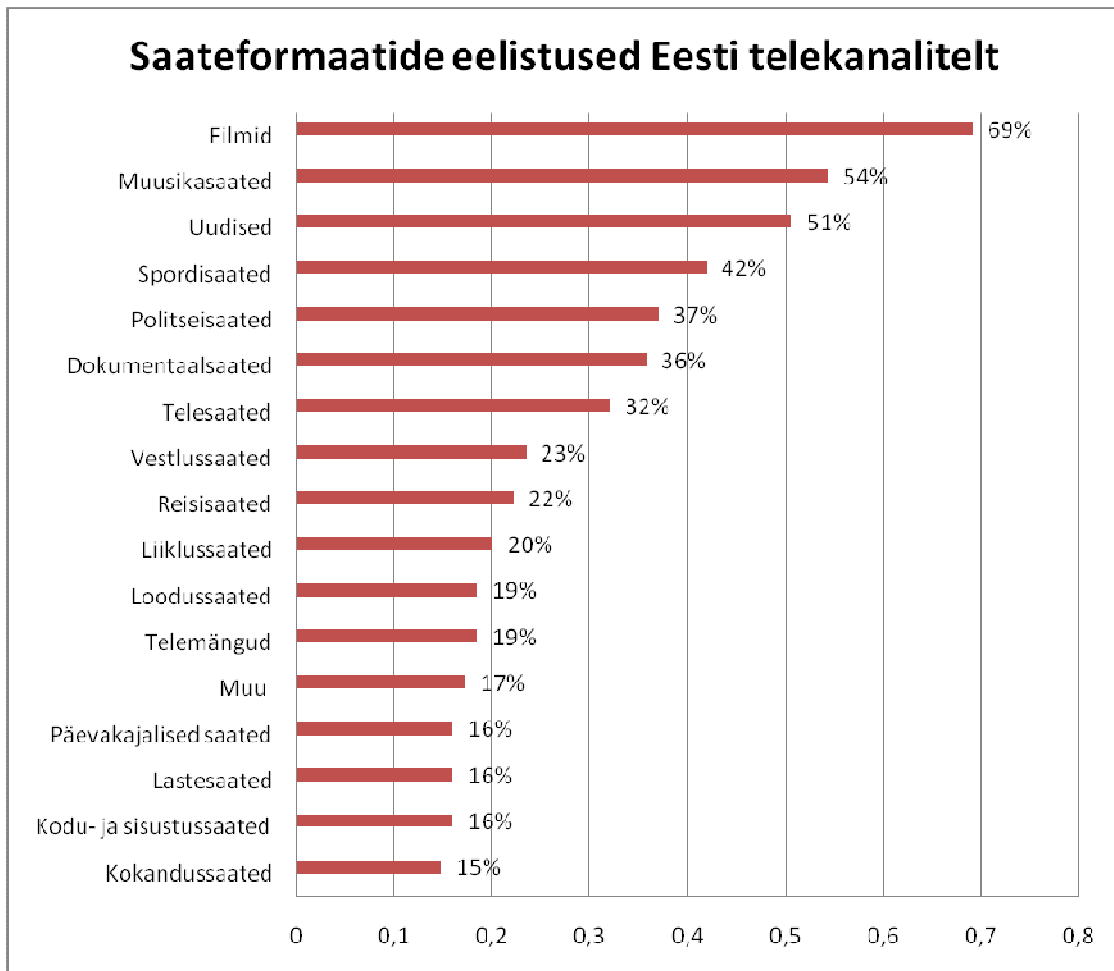
33 vastanut väidab end venekeelsete subtiitritega eestikeelseid saateid vaatavat. Peamiselt on põhjustena toodud eesti keele oskuse parandamine; informatsiooni võrdlemine Vene telekanalitega. Venekeelsete subtiitritega saateid vaadatakse ka siis, kui saade mingil kindlal eesmärgil huvitab, näiteks puudutab saade elu Eestis. Üks vastaja märkis, et vaatab sel viisil uudiseid.

Saateformaate eelistuste määramisel oli küsitluses toodud valik saateformaatidest (Lisa 1 ja Lisa 2) ning palutud märkida neist kolm enim vaadatavat vaadatavuse tiheduse järjekorras. Eesti telekanalite pakutava märkimisel jätsid vastuse tühjaks 18 õpilast. Vene telekanalite puhul ei vastanud kaks õpilast – mõlemad jätsid vastuse tühjaks ka Eesti telekanalite puhul, millest võib järeldada, et kas küsimuse püstitus jäi vastajatele selgusetuks või oli ebamugav vastata.

Kuna kõik vastajad ei märkinud eelistust numbriga vahemikus 1-3, vaid paljud olid lihtsalt märkinud meeldiva formaadi linnukese või ristiga, siis koostas käesoleva töö autor võrdluse, kus ei kasutanud eelistuste järjestust vaid lihtsalt meeldiva formaadi äramärkimise sagedust. Samuti on tulemused esitatud protsendina kuna kõik õpilased ei andnud vastust kõikide väljapakutud telekanalite kohta.

Vene noored vaatavad Eesti telekanalilt enim filme, muusikasaateid ja uudiseid. Kõige vähem vaadatakse kokandussaateid (Joonis 5).

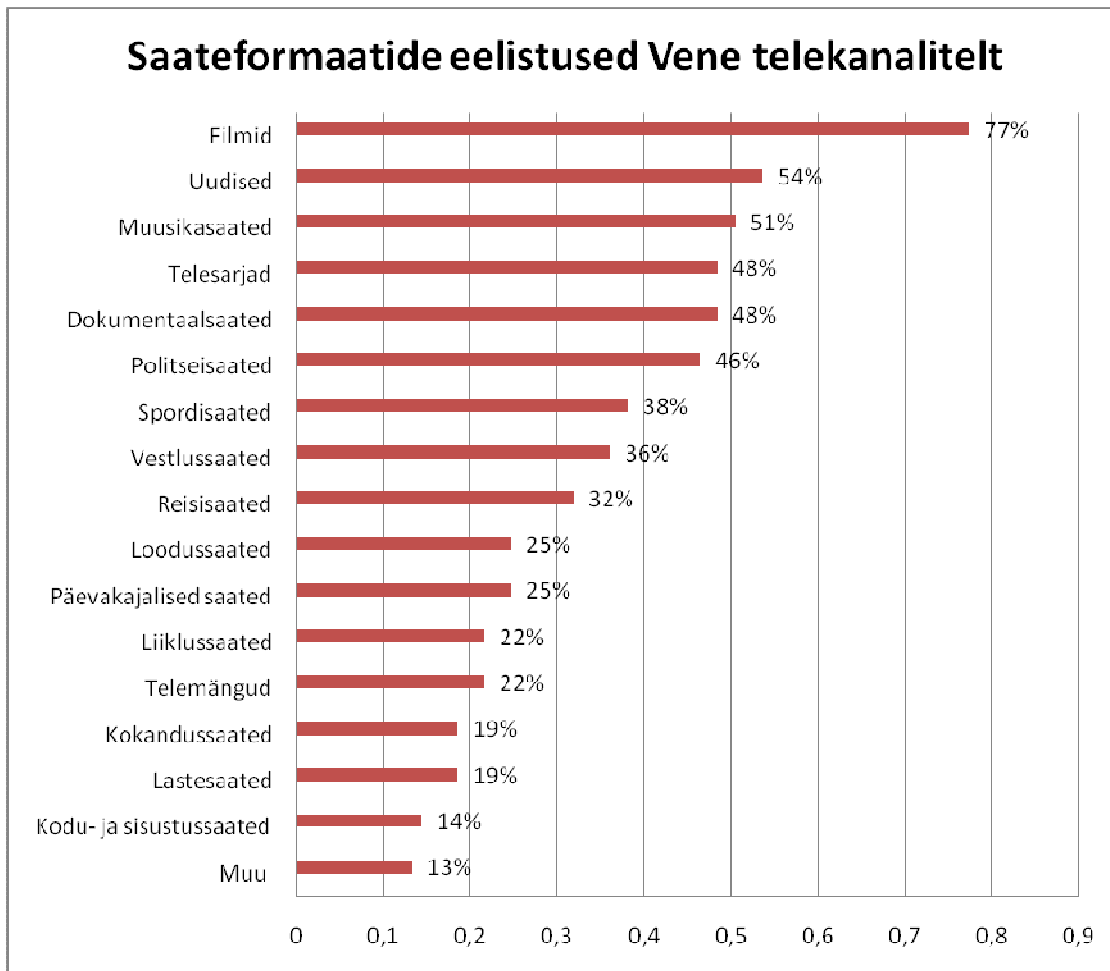
Eesti telekanalilt vaatavad vene noored enim filme – 69% vastanuist. 53% vastanuist eelistab Eesti telekanalilt vaadata muusikasaateid. Töö autor arvab, et suur osa protsendist on tulnud MTV Eesti muusikakanali vaadatavusest, mida iga päev ja mõnikord vaatab 45 õpilast (Tabel 2). Eesti telekanalilt vaatab uudiseid 51% vastanuist.

Joonis 5. Saateformaate eelistused Eesti telekanalilt (protsendid, vastajaid kokku absoluutarvudes n=81)

Vaadatavuse tabeli alumisse otsa paigutuvad päevakajalised saated, lastesaated ning kodu- ja sisustussaadet – antud formaate vaatab 16% vastanuist. Kõige vähem vaatavad venekeelsed noored Eesti telekanalilt kokandussaadet – 15% vastanuist vaatab.

Vene telekanalilt eelistavad vene noored samuti vaadata filme, uudiseid ja muusikakanaleid. Vähim vaadatakse Vene telekanalilt kodu- ja sisustussaadet ning saadet, mis paigutuvad kategooria 'Muu' alla (Joonis 6).

Joonis 6. Saateformaaside eelistused Vene telekanalilt (protsendid, vastajaid kokku absoluutarvudes n=97)

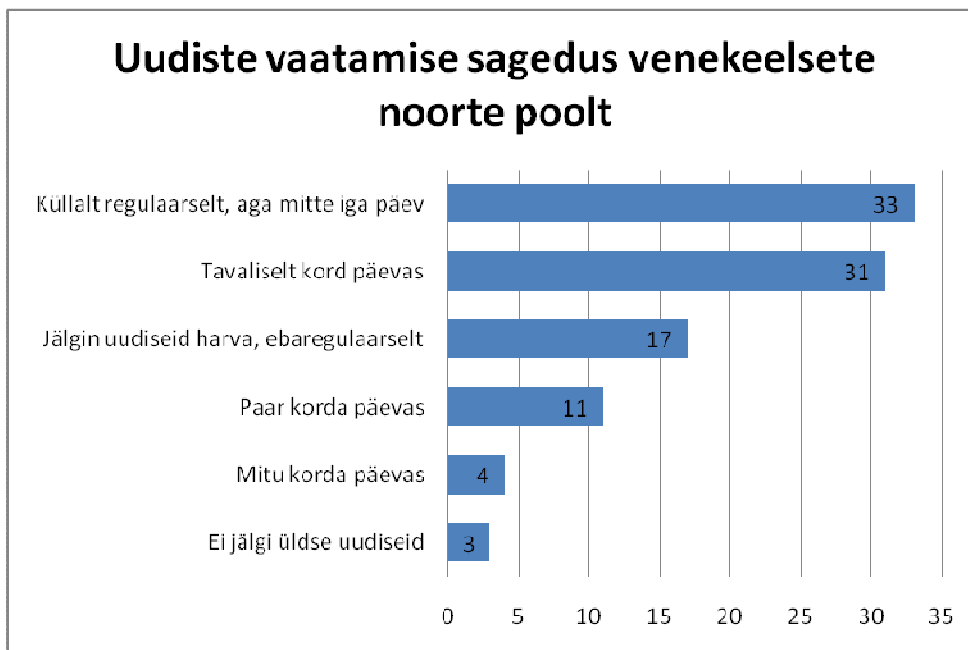
Nii nagu Eesti telekanalite puhul, nii eelistavad vene noored Vene telekanalilt enim just filme vaadata – 77% vastanuist. 54% vastanuist eelistab Vene telekanalite programmivalikust vaadata uudiseid

51% vastanuist vaatab Vene telekanalilt muusikasaateid. Vene telekanalilt vaatab telesarju ja dokumentaalsaadet 49% vastanuist.

Kõige vähem vaatavad vene noored Vene telekanalilt kodu- ja sisustussaadet – 14% vastanuist ning kategooria 'Muu' alla paigutuvaid saateid – 13% vastanuist.

Järgnevalt olid ankeedis küsimused, mille eesmärgiks on teada saada, kui sageli vaatavad Eesti venekeelsed noored televisioonist uudiseid ning milliseid telekanaleid nad uudiste vaatamiseks kasutavad.

Venekeelsete noorte uudistevaatomise sagedus on toodud allpool olevas graafikus (Joonis). Küsimusele vastas 99 õpilast – 100% reaalsest valimist.

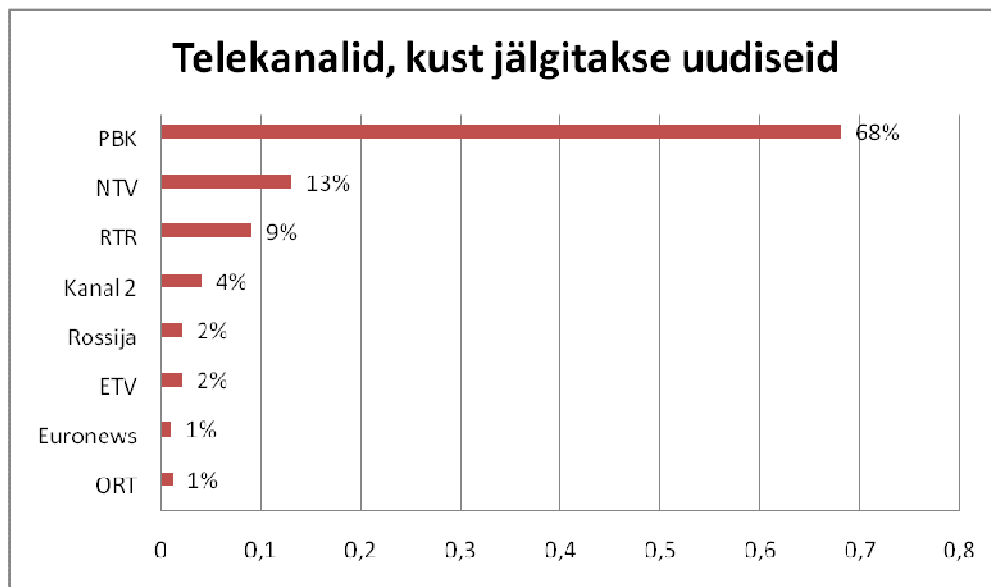
Joonis 7. Uudiste vaatamise sagedus venekeelsete noorte poolt (absoluutarvud, vastajaid kokku n=99)

Eesti venekeelsed noored on enamjaolt huvitatud uudiste vaatamisest. Kui paigutada uudiste vaatajad skaalale vaatan uudiseid – ei jälgi üldse uudiseid, saame et 96 küsitletut vaatab uudiseid vähemal või rohkemal määral ning 3 õpilast ei jälgi üldse uudiseid.

Telekanalite teada saamiseks, kust vene noored uudiseid jälgivad, oli ankeedis avatud küsimus, kus vastajal paluti kirjutada telekanal, millelt uudiseid vaatab. Küsimusele vastas 87 õpilast – 88% üldvalimist. 11 õpilast jätsid välja tühjaks, ning üks vastaja kirjutas, et ei vaata eriti uudiseid. Üks vastaja märkis, et vaatab uudiseid telekanalilt TV3+, kuid nimetatud kanal uudiseid ei esita. Seega esitan tulemused protsentides ja arvestan 86 vastajat. Kuna telekanalite arv polnud piiratud, siis oli arvestatavaid vastuseid 140, mille võtsin 100 %-lise täituvusena.

Kõige rohkem on vastajad esile tõstnud Venemaa telekanalit Pervõi Baltiiski Kanal – PBK (Joonis 8). Nimetatud kanalilt vaatab uudiseid 68% vastanuist. Eesti telekanalilt vaadatakse uudiseid Kanal 2-lt ja ETV-lt, TV3-e ei ole keegi märkinud. Kanal 2-lt vaatab uudiseid 4%

vastanuist, ETV-lt 2% vastanuist. Eesti telekanalilt on venekeelsete noorte seas uudiste vaatamine seega küllaltki võõras.

Joonis 8. Telekanalid, kust jälgitakse uudiseid (protsendid, vastajaid kokku absoluutarvudes n=87)

8.3 Telerivaatamise seos keeleoskusega

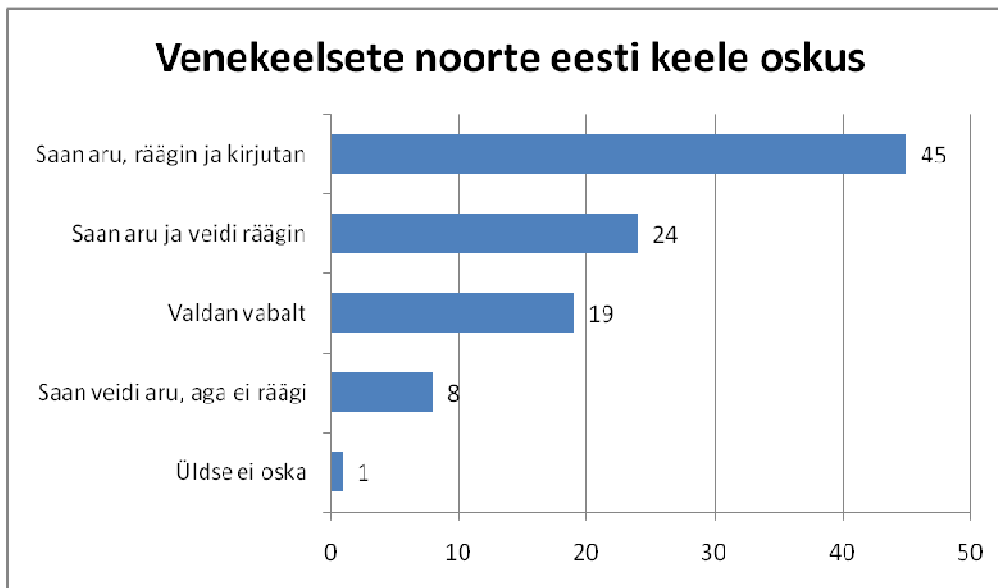
Käesolevas peatükis toob autor välja, kas telerivaatamise eelistusel on seos eesti keele oskamise või mitteoskamisega. Eesti keele oskust võrreldakse Eesti telekanalite vaatamisega (küsimus 1.8, vt Lisa 1 ja Lisa 2), eesti- ja venekeelsete saadete eelistamisega (küsimus 1.9, vt Lisa 1 ja Lisa 2) ning eestikeelsete saadete venekeelsete subtiitritega vaatamisega (küsimus 1.10, vt Lisa 1 ja Lisa 2). Leidmaks seoseid erinevate näitajate vahel kasutatakse korrelatsioonitabelit.

Keeleoskust uurivale küsimusele vastas 97 õpilast, kuid kuna vastanute arv ümardatult on 100, siis ei vii töö autor tulemusi protsentidesse.

Venekeelsete noorte eesti keele oskust võib üldiselt heaks lugeda (Joonis 9). 91 vastanut oskab eesti keelt vahemikus valdan vabalt; saan aru, räägin ja kirjutan; saan veidi aru ja veidi räägin. 9 venekeelse noore eesti keele oskus jääb vahemikku saan veidi aru, aga ei räägi;

üldse ei oska. Antud küsimusele vastas 97 õpilast reaalsest valimist, mistõttu on vastused toodud arvuliselt.

Kogurühmaks (hea keeleoskus/halb keeleoskus) jagatuna on hea keeleoskus 91%-l vastanuist halb eesti keele oskus 9%-l vastanuist. Heaks keeleoskuseks loen vastuseid, mis mahuvad variantide valdan vabalt; saan aru, räägin ja kirjutan; ning saan aru ja veidi räägin alla. Halvaks keeleoskuseks loen vastuseid kus vastaja on märkinud kas 'saan veidi aru, aga ei räägi' või 'üldse ei oska'.

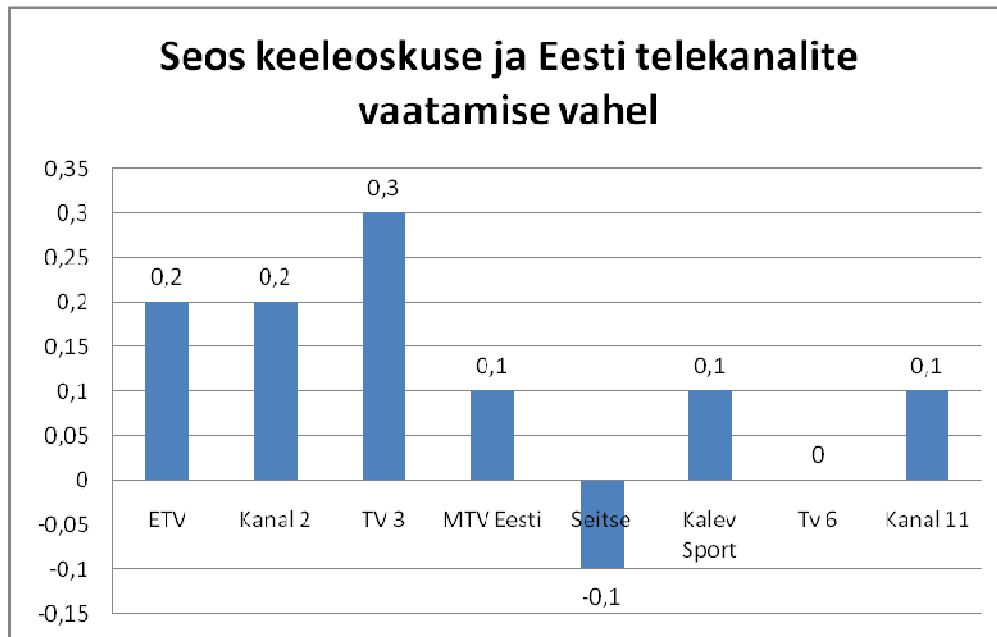
Joonis 9. Venekeelsete noorte eesti keele oskus (absoluutarvud, kokku vastajaid n=97)

Võrdlemaks seost eesti keele oskuse ja Eesti telekanalite vaadatavuse vahel jagan telekanalite vaadatavuse kahte rühma: 'vaatan', 'ei vaata' (Tabel 4). 'Ei vaata' rühma kuulub antud juhul vaid vastusevariant 'ei jälgi üldse'. Kõik teised vastusevariandid toodud küsimuses 1.8 (vt Lisa 1 ja Lisa 1) paigutuvad hetkel lahtrisse 'vaatan'.

Tabel 4. Eesti telekanalite vaadatavus skaalal vaatan-ei vaata

	ETV	Kanal 2	TV 3	MTV Eesti	Seitse	Kalev Sport	Neljas	TV 6	Kanal 11
Vaatan	35	45	43	45	24	37	12	15	11
Ei vaata	63	52	54	53	69	60	86	82	82

Leidmaks seost Eesti telekanalite vaatamise ja eesti keele oskuse vahel arvutasin korrelatsioonid (Joonis 10).

Joonis 10. Korrelatsioon eesti keele oskuse ja Eesti telekanalite vaatamise vahel

Kõikide Eesti telekanalite vaadatavus ei oma üldiselt seost keeleoskusega. Seos kahe näitaja vahel on pigem olematu – suurim positiivne korrelatsioon on 0,3 (TV 3) ning suurim negatiivne korrelatsioon on -0,1 (Seitse).

Järgmisena leidsin korrelatsiooni, et näha, kas seos peitub keeleoskuse ja selle vahel, kas eelistatakse eesti- või venekeelseid saateid. Tulemuseks sain negatiivse sõltuvuse -0,1, mis näitab, et seos antud näitajate vahel puudub.

Samuti arvasin korrelatsiooni keeleoskuse ja selle vahel, kas vaadatakse eestikeelseid saateid venekeelsete subtiitritega. Tulemuseks on 0,1, mis näitab, et ka siin puudub seos kahe näitaja vahel.

IV osa. Diskussioon ja järeldused, kokkuvõte

9. Uurimisküsimuste järeldused

Antud peatükis püüab bakalaureusetöö autor anda vastused püstitatud uurimisküsimustele lähtuvalt eelmises peatükis esitatud analüüsitulemustest.

Uurimisküsimus nr 1: Kas need venekeelsed noored, kellel on võimalus vaadata kaabel- ja/või digitelevisiooni, vaatavad vähem Eesti telekanaleid?

94-l vastanul on kodus võimalik vaadata kaabel- ja/või digitaaltelevisiooni. 6-l see võimalus puudub. Samas on kõik 6 õpilast küsimuses 1.8 „Kui sageli vaatate järgmisi telekanaleid?“ märkinud ära mitme telekanali vaadatavuse, mida analoogtelevisioon ei edasta. Analoogtelevisioon edastab Eestis vaid kolme telekanalit – ETV, Kanal 2, TV3 (Digilevi koduleht, Korduma kippuvad küsimused). Jääb võimalus, et nad ei vaata nimetatud telekanaleid kodus.

3 õpilast, kes ütlesid, et neil puudub võimalus kodus kasutada kaabel- ja/või digitaaltelevisiooniteenuseid, vaatavad telesaadete kordusi Interneti vahendusel. Jääb võimalus, et vastanud vaatavad muidu kaabel- ja/või digitaaltelevisiooni poolt pakutavat programmi Interneti vahendusel.

Seega antud küsimusele ei ole lähtuvalt koostatud küsimustikust võimalik vastust saada.

Uurimisküsimus nr 2: Milliseid Eesti telekanaleid venekeelsed noored vaatavad?

Käesolevale uurimisküsimusele on vastus toodud analüüsi tulemusi esitavas peatükis, kuna uurimisküsimusele võis vastuse saada huvitavat konkreetselt ankeedis küsides. Tahtmata korrata analüüsi tulemuste peatükis toodut, leiab autor siiski vajaliku olevat mõningaid andmeid erinevate peatükkide lõikes topelt esitada.

Analüüsi käigus selgus, et venekeelsed noored eelistavad Venemaa telekanaleid Eesti omadele, mis on tegelikult ka ootuspärane (Tabel 5).

Tabel 5. Eesti ja Vene telekanalite vaadatavus

	Iga päev	Mitu korda nädalas	Mõnel korral kuus	Kord kuus või harvemini	Ei jälgi üldse
Eesti telekanalid	2%	7%	8%	14%	69%
Vene telekanalid	72%	19%	4%	2%	3%

Eesti telekanalite vaadatavus kanalite lõikes on selgemaks haaramiseks toodud allolevas tabelis (Tabel 6).

Tabel 6. Eesti telekanalite vaadatavus kanalite lõikes

	ETV	Kanal 2	TV 3	MTV Eesti	Seitse	Kalev Sport	Neljjas	TV 6	Kanal 11
Iga päev	0	2	2	5	1	1	0	1	3
Mõnikord	35	43	41	40	23	36	12	14	8
Ei jälgi üldse	63	52	54	53	69	60	86	82	82

Töö autori poolt küsitluses väljapakutud Eesti telekanalitest vaadatakse kõiki kanaleid, kuid küllaltki vähe. Kõige rohkem jälgitakse eratelekanaleid Kanal2, TV3 ja MTV Eestit. Kõige vähem jälgitakse Neljandat kanalit.

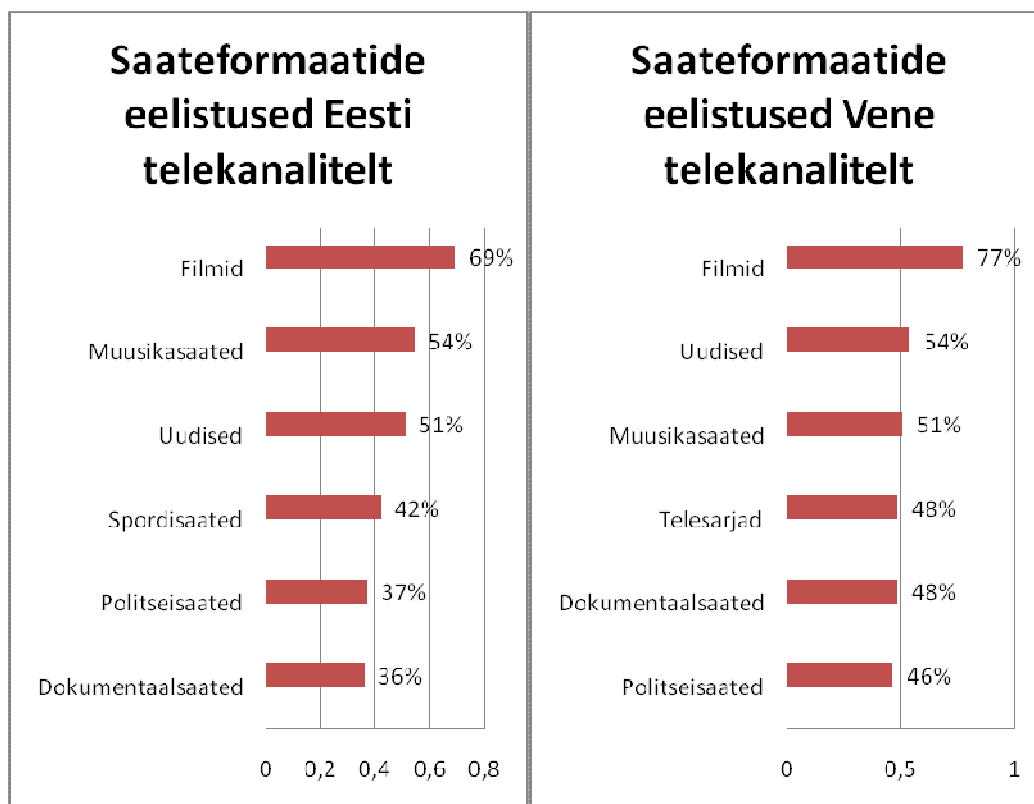
Ainsad kanalid, mida üksi vastanu ei vaata igapäevaselt on kanal Neljas ning Rahvusringhäälingusse kuuluv ETV.

Seega eelistavad Eesti venekeelsed noored Eesti telekanalitest pigem kommertslikke meelelahutusele orienteeritud kanaleid.

Uurimisküsimus nr 3: Milliseid saate- ja/või filmiformaate eelistavad venekeelsed noored vaadata Eesti kanalitelt, milliseid Vene kanalitelt?

Antud uurimisküsimuse vastus on samuti toodud analüüsi tulemusi esitavas peatükis, kuna uurimisküsimus võimaldas ankeedis konkreetset ja otsest lähenemist. Seega võib käesolevas alapeatükis esineda mõningast kordamist.

Uurimisküsitlusele vastates toon tulemused, mis vaadatavuse poolest kerkisid esile keelerühmade lõikes eraldi (Joonis 11).

Joonis 11. Eelistatuimad saateformaadid (protsendid)

Üldjoontes vaadatakse Eesti ja Venemaa telekanalilt küllaltki sarnaseid saateformaate. Mõlema riigi telekanalilt vaatavad Eesti venekeelsed noored kõige rohkem filme, mis mõningal määral seletab ka ETV vähest vaadatavust, kuna võrreldes eratelekanalitega edastab ETV vähem filme. Samuti ilmneb ka 8-protsendiline erinevus Venemaa telekanalite kasuks filmide vaadatavuse poolest.

Ristipidises suhtes on muusika- ja uudistesaadete vaadatavus. Kui Eesti telekanalilt eelistab muusikasaateid vaadata 54% vastanuist, siis Vene telekanalite puhul on muusikasaadete vaadatavus 51%. Uudistesaadete eelistab Eesti telekanalilt vaadata 51% vastanuist, Vene telekanalilt 54% vastanuist. Kuigi vastajate arv on väike representatiivse järelduse jaoks, saame antud valimi ulatuses öelda, et uudistekanalina on Venemaa telekanalid Eesti venekeelsete noorte jaoks usaldusväärsemad. Samas on erinevus väike – 3% ning ei ole seega põhjapanev.

Autori silmis on oluline välja tuua, et kuna Eesti telekanalite puhul on ankeedis kategooria 'Muu' alla paigutuvate saadete vaadatavus 17% ning Vene telekanalite puhul oli sama

kategooria märkimine 13%, siis käesoleva küsitluse tulemusi analüüsidest leiab autor, et oleks oluline anda ankeedis vastajatele võimalus kommenteerida, millised saated paigutuvad vastaja silmis kategooria 'Muu' alla. Kokku märkis nimetatud kategooria 27% küsitluse reaalsest valimist.

Tulemustest lähtuvalt ei saa öelda et Eesti venekeelsed noored eelistaksid vaid meelelahutusliku sisuga saateformaate – esindatud on ka aktuaalseid ühiskondlikke teemasid käsitlevad saateformaadid.

Uurimisküsimus nr 4: Kas eesti keelt vabalt valdavad venekeelsed noored on aktiivsemad Eesti telekanalite kasutajad kui madalama eesti keele oskusega venekeelsed noored?

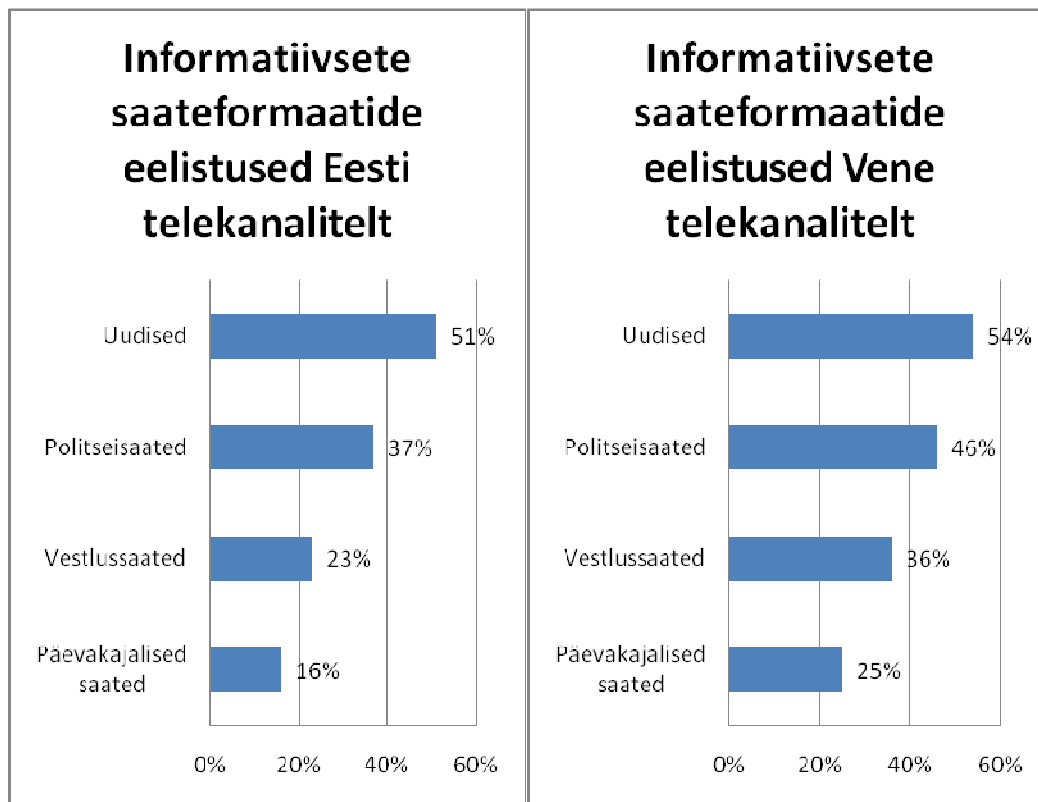
Käesoleva uurimisküsimuse vastus on võimalik leida ka analüüsi tulemuste peatükist, mistõttu võib esineda mõningast kordamist.

Analüüsi tulemuste peatükis selgus, et seos eesti keele oskuse ja Eesti telekanalite vaatamise vahel on pigem nõrk ehk võib isegi öelda, et puudulik (Joonis 10). Sõltuvusseosed erinevate näitajate vahel ei läinud positiivse korrelatsiooni puhul üle 0,3 (TV 3) ning negatiivse korrelatsiooni puhul üle -0,1 (Seitse). Kanal Seitse on ainus Eesti telekanal, mis omab negatiivset seost venekeelsete noorte eesti keele oskamise/mitteoskamisega lähtuvalt käesoleva bakalaureusetöö valimisse kuulunud küsitletute vastustest.

Seega ei saa öelda, et eesti keelt vabalt valdavad noored oleksid aktiivsemad Eesti telekanalite kasutajad kui madalama eesti keele oskusega venekeelsed noored.

Uurimisküsimus nr 5: Kas venekeelsed noored eelistavad informatsioonikanalina Eesti või Vene telekanaleid?

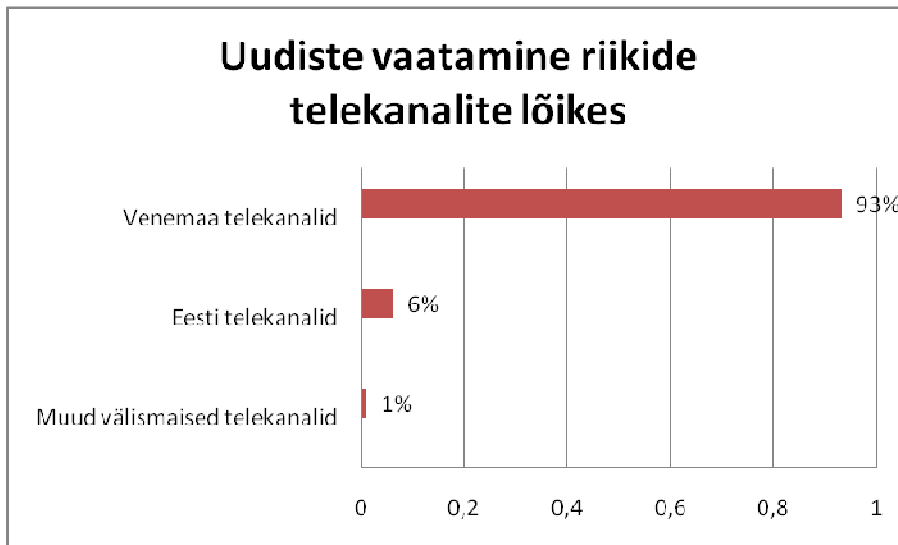
Uurimisküsimusele vastuse saamiseks kasutan analüüsi tulemusi lähtuvalt venekeelsete noorte saateformaate eelistustest ning uudistekanalite kasutamisest. Saateformaate puhul vaatlen vaid ühiskondlike majanduslike ja poliitilise sisuga saateformaate, samuti ka vestlussaateid, kuna külaliseks võib olla ka mõni poliitilise või majandusliku ühiskondliku elu tegelane. Seega vaatlen siin järgmisi saateformaate: uudised, politseisaated, vestlussaated ja päevakajalised saated (Joonis 12).

Joonis 12. Informatiivsete saateformaate eelistused Eesti ja Vene telekanalitelt (protsendid)

Kahe riigi telekanalite lõikes eelistatakse küllaltki võrdselt uudiseid. Üldiselt on informatiivsete saateformaate vaadatavuse järjestus sama, erinevused torkavad silma protsentuaalselt. Tugevaim erinevus on vestlussaadete vaatamisel – 13%. Politsei- ja päevakajaliste saadete vaadatavuse erinevus on mõlema saate puhul 9%.

Uudistekanalid olen uurimisküsimusele vastuse saamiseks jaotanud riikide põhjal: Eesti, Venemaa ja muud välismaa uudistevaatomiseks kasutatavad telekanalid (Joonis 13).

Joonis 13. Uudiste vaatamine riikide telekanalite lõikes (protsendid, kokku vastajaid absoluutarvudes n=87)

Nii uudistesaadete kui ka vestlussaadete vaadatavust analüüsidest saame järeldada, et venekeelsed noored elavad pigem Venemaa analüütilises maailmavaates. Analüüsist on selgunud, et venekeelsed noored kasutavad informatsiooniallikana pigem Venemaa telekanaleid.

Uurimisküsimus nr 6: Kas venekeelsed noored eelistavad televisiooni Internetile?

Antud uurimisküsimusele vastuse saamiseks küsis töö autor ankeedis järgmised küsimused (Lisa 1 ja Lisa 2): „Kas vaatate telesaateid Internetist?“, „Milliseid telesaateid vaatate Internetist?“ ning „Kuidas hindate televisiooni kui informatsiooniallikat?“. Kuigi analüüsi tulemuste peatükis on sisuliselt olemas uurimisküsimuse vastus terviklikult lähtuvalt ankeetküsitluse küsimuste sõnastusest peab autor vajalikuks mõningaid näitajaid esitada ka käesolevas alapeatükis.

Õpilaste vastustest ilmnenud vastuolust ei saa välja selgitada, kui palju vaatavad telesaateid Internetist ning milliseid saateid sel viisil vaadatakse: vastustest selgust, et 50 õpilast kasutab Interneti telesaadete vaatamiseks. Samas, küsimusele 1.6 „Milliseid telesaateid vaatate Internetist?“ on vastanud 75 õpilast, kuid vastusevariantide loendist puudus variant 'Ei vaata telesaateid Internetist'.

Enamik vastanuist, 99 õpilast, eelistab informatsiooni allikana kasutada nii Interneti kui ka televisiooni. Peamiselt seetõttu, et kahest informatsioonikanalist saab kokku rohkem

informatsiooni; Internetist leiab vajaliku ja puudujääva informatsiooni, mida televisioonis ei edastatud/ei sattunud õigele kanalile. Samuti on toodud, et Internetis küll rohkem informatsiooni, kuid televisioonis edastatakse seda huvitavamalt. Mitmed vastajad tõid välja ka, et oluline on erinevate allikate edastatavat võrrelda usaldusvääruse eesmärgil.

31 vastanut eelistab informatsiooni allikana pigem Interneti. Peamiste põhjustena on toodud Interneti kasutamise mugavus, kiirus ja lihtsus.

Keegi vastanuist ei eelista informatsiooni allikana ainult televisiooni.

Võib öelda, et vene noored kasutavad mõlemat informatsiooniallikat, nii Interneti kui ka televisiooni. Peamiselt seetõttu, et erinevad meediumid täiendavad üksteist. Informatsiooniallikana eelistatakse siiski Interneti televisioonile.

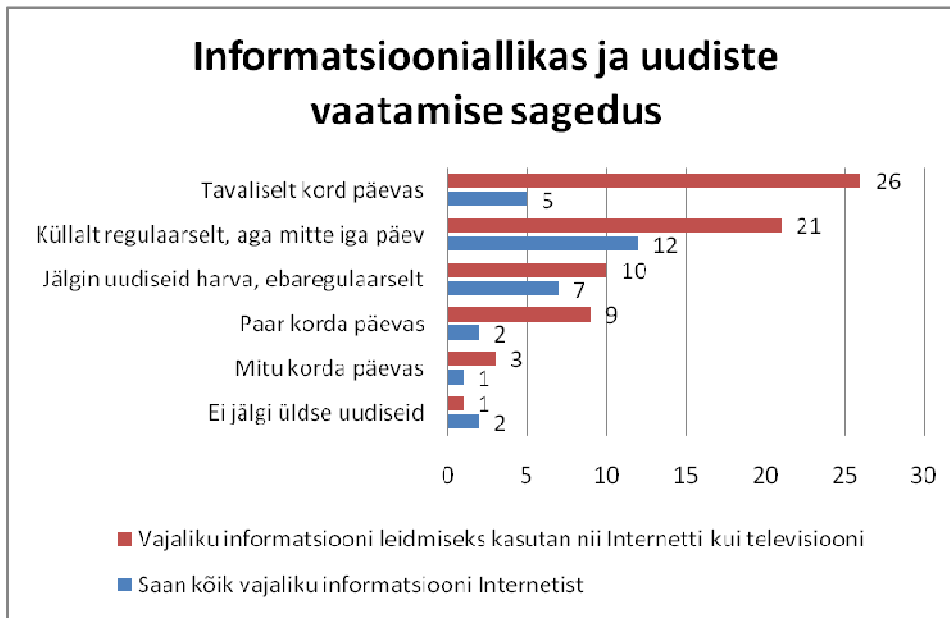
Uurimisküsimus nr 7: Kas need venekeelsed noored, kes kasutavad informatsiooni allikana pigem Interneti vaatavad harvemini televiisorist uudiseid?

Andmete analüüsimisel selgus, et 68 õpilast eelistab informatsiooni allikana kasutada nii Interneti kui ka televisiooni. 31 õpilast eelistab ainult Interneti ning mitte keegi ei kasuta informatsioonikanalina ainult televisiooni.

Samuti selgus eelnevast analüüsist, et Eesti venekeelsed noored on pigem televisiooni vahendusel uudiste vaatajad – 96 õpilast vaatab uudiseid vähemal või rohkemal määral ning 3 õpilast ei vaata üldse uudiseid.

Järgnevalt püüan uurimisküsimusele vastuse leida lähtuvalt kahest eelpool nimetatud tunnusest.

Kuna televisiooni kui ainsat infokanalit ei eelista ükski vastanu, siis on võrdlus toodud õpilaste vahel, kes on küsimuses 1.7 „Kuidas hindate televisiooni kui infokanalit?“, valinud vastusevariandi ‘Saan kõik vajaliku informatsiooni Internetist’ või ‘Vajaliku informatsiooni saamiseks kasutan nii Interneti kui televisiooni’ – vastanute arv on 99 ehk 100% valimist.

Joonis 14. Informatsiooniallikas ja uudiste vaatamise sagedus (absoluutarvud, kokku vastajaid n=99)

Enim vaatavad uudiseid need vastanud, kes kasutavad informatsiooniallikana nii Internetti kui ka televisiooni (Joonis 14). Suurimad erinevused on variantide 'Küllalt regulaarselt, aga mitte iga päev' ja 'Tavaliselt kord päevas' vahel. Ainult Internetti eelistavad noored vaatavad uudiseid vastavalt 5 ja 12 õpilast. Nii Internetti kui televisiooni eelistavatest noortest vaatab uudiseid küllalt regulaarselt, aga mitte iga päev 21 vastanut ning tavaliselt kord päevas 26 vastanuist.

Seega vastus uurimisküsimusele on jaatav: need vene noored, kes eelistavad informatsiooniallikana kasutada pigem Internetti, vaatavad harvemini televiisorist uudiseid.

10. Diskussioon

Läbi viidud uuring leiab tulemustes küllaltki suurt samasust varasemate sarnaste läbiviidud uuringutega, kus on ilmnenu, et Eesti venekeelne elanikkond eelistab pigem Venemaa televisiooni Eesti telekanalitele. Samas on varasematest uurimustest näha, et vanusegrupiti on venekeelsed noored suuremad Eesti meediakanalite kasutajad, kes erinevatest traditsioonilistest meediumidest eelistavad televisiooni, kui nende vanemad rahvuskaaslased (vt lähemalt Kalmus, Lauristin, Pruulmann-Vengerfeldt 2004 ja Vihalemm 2009).

Diskussiooniks on oluline vaadata, millised on Eesti noored üldiselt. Samas on seda keeruline teha, kuna vastavasisulised uuringud ei ole noori eraldi rühmana uurinud. Pigem on uuritud rahvusgruppe üldiselt. Saab välja tuua, et eestikeelsetest noortest vanuses 15-19 vaatab Eesti telekanaleid 98% ning Venemaa telekanaleid 14%. Venekeelsetest noortest vaatab Eesti telekanaleid 56% ning Venemaa telekanaleid 93% (Jakobson, Lõhmus, Vihalemm 2004: 136). Bakalaureusetööst selgus, et venekeelsete noorte jaoks on eelistatuid Eesti telekanalid Kanal 2, TV 3 ja MTV Eesti. Eestlased (üldiselt, mitte noored) eelistavad Eesti telekanalitest Kanal 2, ETV jääb kolme peamise programmi võrdluses vaadatavuselt kolmandale kohale (Reivart, Võõbus 2008)

Kuigi Eesti noori ei ole telerivaatajatena põhjalikumalt uuritud, usun, et võib usaldusväärset väita, et vene- ja eestikeelsete noorte kanalieelistused on küllaltki samad – vaadatakse pigem kommertslikke meelelahutusliku sisuga programme. Samas kasvab ETV vaatamine haridusastme kasvamisega, mistõttu võib olla naiivne loota, et selles vanuses noored just ETV-d eelistaksid.

Venekeelsed noored ei vaata uudiseid ETV-lt praktiliselt üldse, arvan, et sama võib väita ka eestikeelsete noorte kohta.

Samas, venekeelsed noored vaatavad enamjaolt uudiseid Venemaa telekanalilt, juhtival kohal PBK-ga ning vaatavad meelsasti ka Vene telekanalite eetris olevaid vestlussaateid. Kaht saateformaati koos vaadeldes näeme, et venekeelsed noored elavad Venemaa analüütilises infokeskkonnas. Ehk leidub siin Eesti telekanalite eestvedajatele, eelkõige aga rahvusringhäälingusse kuuluvale ETV-le mõtteaine, kuidas saavutada ühine infoväli läbi huvipakkuvate saadete.

Noorte grupi põhjalikuma uurimise idealistlikuks eesmärgiks võiks olla saavutada põhjalik teadmine venekeelsete noorte huvidest, soovidest ja vajadustest ning seejärel kohendada Eesti televisiooni programme vastavalt. Keeruline on miskiit parandada, kui probleemi olemust täpselt ei teata. Nii loodi 2009. aasta jaanuaris osaliselt venekeelsele elanikkonnale suunatud teleprogramm ETV 2, kuid tegelikkuses pole noorte vanusegrupil seal suurt midagi vaadata lähtuvalt analüüsi tulemustest ilmnenu saateformaate eelistustest.

Bakalaureusetööd on võimalik edasi arendada mitmel suunal, nii meediauuringute kui kommunikatsioonistrateegia kaudu. Meediauuringute temaatikast lähtuvalt saaks viia läbi põhjalikuma uuringu ka eestikeelsete noorte seas ning seejärel võrrelda tulemusi venekeelsete noorte televiisorivaatamise eelistustega. Samuti on üheks võimalikuks suunaks võrrelda Balti riikide noorte samasisulisi eelistusi.

Kommunikatsioonistrateegia suunal saaks välja arendada programmi kujundamise metoodika, mis kannaks endas ka venekeelse elanikkonna huve ja mitte ainult aspektist, et mida meie, eestikeelsed elanikud, arvame venekeelseid elanikke huvitavat. Oluline on alustada diskussioon. Küsitluse läbiviimisel tajus autor suurt positiivset hoiakut venekeelsete noorte poolt. Eelkõige just küsimustiku tagasisides, kus tänati uuritava teema eest.

Töö autor leiab, et sellisena ei tohiks noorte televiisorivaatamise uuring seisma jääda, kuna juba poliitiliselt on teema ülimalt aktuaalne. Suhtlus algab empaatiavõimest, on oluline leida viis, kuidas Eesti venekeelset elanikkonda Eesti ühiskonda paremini integreerida. Leian, et meedial on selles ülimalt oluline ja asendamatu roll.

11. Kokkuvõte

Käesoleva bakalaureusetöö teoreetiliste ja empiiriliste lähtekohtade osas tõin esmalt välja venekeelse elanikkonna meediatarbimise mustrid, keskendudes traditsioonilisele meediale. Lisaks keskendusin eraldi alapeatükis 15-19 aastaste venekeelsete noorte meediatarbimise mustritele.

Samuti andsin ülevaate ETV Ja ETV 2 programmist ning avalik-õigusliku ringhäälingu kohustustest. Ideaalis ei peaks rahvusringhääling olema ainus rahvuslikku mitmekesisust kandev kanal, kui reaalses elus see nii on.

Töö esimeses osas on toodud ka bakalaureusetöö probleempüstitus ning uurimisküsimused. Töö eesmärgiks oli teada saada, millised on venekeelsete noorte telerivaatamise eelistused ning kas eelistused omavad seost keeleoskusega. Kuna autor käsitleb venekeelseid noori tulevaste arvamusedriitena nii oma keelelises kogukonnas kui Eesti ühiskonnas üldiselt, siis on vajalik ühine eestikeelne inforuum.

Püstitatud uurimisküsimuste eesmärgiks oli teada saada Eesti telekanalite vaadatavus, saateformaatide vaadatavus nii Eesti kui ka Venemaa telekanalilt ning informatsioonikanalid nii kahe riigi teleprogrammide kontekstis kui ka skaalal televisioon *versus* Internet.

Bakalaureusetöö teises osas on toodud valimi ja analüüsimeetodi kirjeldus. Töö reaalsesse valimisse kuulus kokku 99 õpilast Tartu Vene Lütseumist ja Tallinna Tõnismäe Reaalkoolist. Küsitluse viis autor ise läbi ning küsitlus oli koostatud venekeelsena. Lisaks analüüsimeetodi kirjeldusele on antud peatükis välja toodud ka ankeetküsimustikus esinenud vead ja ebatäpsused.

Töö kolmandas osas on esitatud analüüsi tulemused lähtuvalt koostatud küsimustikust. Neljas osa keskendub diskussioonile ja järeldustele.

Mõned bakalaureusetöö tulemused olid ootuspärased – venekeelsed noored eelistavad Venemaa telekanaleid üldiselt kui ka informatiivsest aspektist lähtudes. Eesti telekanalitest on vaadatuimad TV3, Kanal 2 ja MTV Eesti. Üllatav on aga, et lähtuvalt korrelatsiooniartvutustest puudub või on väga nõrk seos keeleoskuse ja Eesti telekanalite

vaadatavuse vahel. Samuti on nõrk seos ka keeleoskuse ja eetris oleva saate keele vahel ning subtiitrite eelistamise vahel.

Tulemustest ilmnes veel, et infokanalina eelistatakse Internetti televisioonile. Televisiooni ainsa informatsioonikanalina ei eelista ükski vastanu. Selgus ka, et need õpilased, kes eelistavad infokanalina pigem Internetti, vaatavad harvemini telekanalite poolt edastatavaid uudised.

Telekanalitest eelistatakse pigem kommertslikke meelelahutusele orienteeritud telekanaleid. Saateformaatide analüüsis selgus siiski, et esindatud on ka aktuaalseid ühiskondlikke teemasid käsitlevad saateformaadid, mitte ainult meelelahutusliku sisuga saateformaadid.

Töö autor peab oluliseks, et sellisena ei tohiks noorte televisioonitarbimise uuring seisma jääda. Võimalik on arendada erinevaid fookuseid, mis aitaksid kaasa ka integratsiooniprotsessile Eestis.

12. Summary

The title of written bachelor's thesis is „**Young Russians as TV-viewers: their viewing preferences in the context of Estonian television**“.

In the part of theoretical and empirical framework I firstly brought out the media consuming habits of Russians living in Estonia. I concentrated on traditional media. In separate subchapter I additionally concentrated on media consuming habits of Estonian Russians aged 15-19 years as they are the target group of given survey.

Additionally I gave an overview of two Estonian public broadcasting TV programs: ETV and ETV 2. An overview of public broadcasting's responsibilities was also given. In ideal public broadcasting should not be the only channel providing multicultural atmosphere, but in real life it is.

Setting of the bachelor's thesis' problem and questions needing answers are also brought in the first part of the work. The purpose of this work was to understand the habits of television viewing in the context of young Russians living in Estonia and do habits have intercourse with the command of language. As author expands young Russians as future opinion leaders in their linguistic community and also in Estonian society in general, it is necessary to have common Estonian information space.

The purpose of questions was to find out the viewing of Estonian television programs, the viewing of different formats from Estonian and Russian television programs and to find out information channels in the context of two countries, but also on the scale television versus Internet.

The second part of bachelor's thesis contains description of sample and chosen method of analysis. In the real sample there were 99 students from two school located in Tallinn and Tartu: Tartu Vene Lütseum and Tallinna Tõnismäe Reaalkool. Author carried out the poll by herself. The poll was in Russian. Additional to the description of the method of analysis, given part brings out mistakes and inaccuracies found from the poll.

In the third part of given work the results of analyses can be found. The fourth part concentrates on discussion and inferences.

Some of the results in bachelor's thesis were logical outcomes – young Russians prefer Russian television programs in general, but also from the informational aspect. Out of Estonian TV programs most viewed are TV3, Kanal 2 and MTV Estonia. Surprisingly there is no intercourse or there is very weak intercourse between the command of language and viewing Estonian television programs, according to correlation. There is also a weak intercourse between the command of language and the language of the show and preferring the subtitles.

From the analysis occurred that Internet was preferred information channel instead of television. No one prefers television to be the only information channel. It also occurred that students, who preferred rather Internet as information channel, view less news from television.

Commercial television programs oriented on entertainment are preferred. While analyzing formats it occurred that actual formats handling public themes are also represented.

The author of given bachelor's thesis considers it to be important to continue studying the habits of consuming television. There are different possibilities and focuses how to help the integration process in Estonia.

Kasutatud kirjandus

- Digilevi kodulehekül*, URL (kasutatud aprill 2009) <http://www.digilevi.ee/?mis=kkk>
- Eesti Rahvusringhäälinguseadus (18.01.2007) RTI, 06.02.2007, 10, 46, URL (kasutatud jaanuar 2009) <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=12786086>
- ETV2 kodulehekül*, URL (kasutatud aprill 2009) <http://etv2.err.ee/index.php?0550718>
- ETV2 kodulehekül*, URL (kasutatud aprill 2009) <http://etv2.err.ee/index.php?0551156>
- Jakobson V, (2004). Venekeelse meedia areng Eestis 1987-2004. Vihalemm P, (toim). Meediasüsteem ja meediakasutus Eestis 1965-2004. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus. Lk 224
- Jakobson V, Lõhmus M, Vihalemm P, (2004). Ühiskond meediaruumis: traditsiooniline meedia. Kalmus. V, Lauristin. M, Pruulman-Vengerfeldt. P, (toim). Eesti elavik 21. sajandi algul. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus. Lk 131-132, 134-136
- Kaldaru, H. [2008]. *Eesti mitte-eestlastest elanike meediateemaline arvamusuuring 2007*. Eesti Rahvusringhäälingu kodulehekül, URL (kasutatud mai 2009) http://www.etv.ee/uuringud/aruanne_2008_jaan_me.pdf
- Kukk. K, Lutter. A, Rits. H, Rits. M, Supp. A-L (2007), *Küsimustik*. Meedia ja Kommunikatsiooni Uurimismeetodid käsikirjaline kodutöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut
- Kõuts R, Vihalemm P, (2004). Trükisõna ja lugejaskond Eestis 1965-2004. Vihalemm P, (toim). Meediasüsteem ja meediakasutus Eestis 1965-2004. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus. Lk 70
- Lauristin M, Vihalemm P, (2004). Sissejuhatus: Uurimuse Mina. Maailm. Meedia metodoloogias ja tähendusest. Kalmus. V, Lauristin. M, Pruulman-Vengerfeldt. P, (toim). Eesti elavik 21. sajandi algul. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus. Lk 23
- Lõhmus M, Vihalemm P, (2004). Raadio Eestis 1960-2003: struktuur, programm ja kuulajad. Vihalemm P, (toim). Meediasüsteem ja meediakasutus Eestis 1965-2004. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus. Lk 117
- Masso. A, (2007). *Kvantitatiivsete andmete töötlemine ja ühemõõtmeline analüüs*. Õppeslaidid aine Meedia ja Kommunikatsiooni Uurimismeetodid raames. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut.
- McQuail. D, (2000). McQuaili massikommunikatsiooni teooria. Tartu, Eesti: Tartu Ülikooli Kirjastus

Rahvastikuministri Büroo kodulehekül, URL (kasutatud aprill 2009)

http://www.rahvastikuminister.ee/public/L_imumiskava_2008_2013_VV_10_04_08_nr_172.pdf

Seireraport, (2005). Televisioon Euroopas: regulatsioon, poliitika, sõltumatus. Põltsamaa, Eesti: Vali Press

Splichal S, (2006). Avalik-õiguslik ringhääling tsiviilühiskonna ja demokraatia teenistuses. Nissen. C.S, (toim). Muutuste kursil – avalik-õiguslik ringhääling Euroopa meediamaaastikul. Tallinn: Eesti Raadio ja Eesti Televisioon. Lk 32

Statistikaameti kodulehekül: rahvastikunäitajad ja koosseis, URL (kasutatud aprill 2009)

http://pub.stat.ee/px-web.2001/Database/Rahvastik/01RAHVASTIKUNAITAJAD_JA_KOOSSEIS/01RAHVASTIKUNAITAJAD_JA_KOOSSEIS.asp

Suni, R. [2008]. *Ülevaade Eesti televisiooni arengust 2008.aastal*. Eesti Rahvusringhäälingu kodulehekül, URL (kasutatud mai 2009)

http://www.err.ee/img/err/uuringud_televisioon_2008.pdf

Reivart K, Võõbus V, (2008). *Eesti elanike meediateemaline arvamusuuring 2007*. Eesti Televisiooni kodulehekül, URL (kasutatud mai 2009)

http://www.etv.ee/uuringud/aruanne_2008_jaanuar.pdf

Supp. A-L, (2009). Käsikirjaline seminaritöö: ETV programmi analüüs lähtuvalt venekeelse elanikkonna vajadustest. Tartu

Šein. H, (2002). Eesti Telemaastik 1991-2001, Tartu, Eesti: Tartu Ülikooli Kirjastus

Unt A, (2001). Avalik-õigusliku ringhäälingu mõistest. Lõhmus. M, Ehand. E, (toim). Avalik-õiguslik ringhääling Eestis. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus. Lk 10

Vihalemm P, (2009). 2008. aasta Mina. Maailm. Meedia tulemused. Loengukonspekt, Meediasüsteem ja meediakasutus. Tartu

Vihalemm P, (2008). Mitte-eestlased Eesti ühiskonna osana. Heidmets. M, [toim]. *Eesti Inimarengu Aruanne 2007*, URL (kasutatud mai 2009). Lk 77-79

http://www.kogu.ee/public/trykised/EIA07_est.pdf

Lisad

Lisa 1

Hea vastaja,

Olen Tartu Ülikooli suhtekorralduse eriala kolmanda kursuse üliõpilane Anna-Liisa Supp ja viin läbi uurimistöö koolinoorte televiisorivaatamise harjumustest. Töö eesmärgiks on uurida meediakasutuse vajadusi; tööst saab olema kasu Eesti telekanalite programmide parandamisel. Uuringu tulemused on anonüümsed.

Palun valige iga küsimuse juurest endale 1 kõige sobivam variant ning tehke vastavasse kasti rist. Mõne küsimuse juures on palutud ka põhjendada. Mõne küsimuse juures on vastamise juhend küsimuse lõpus.

1. Televiisori vaatamise harjumused ja eelistused

1.1 Mitu tundi päevas kulutate televiisori vaatamisele?

- 0-1 tundi 4-5 tundi 8- enam tundi Ei oska hinnata
 2-3 tundi 6-7 tundi Üldse ei vaata

1.2 Kas Teil on võimalik kodus kaabeltelevisiooni ja/või digiteleviisiooni jälgida?

- jah ei

1.3 Kus paikneb Teie kodus televiisor? Võite märkida ka mõlemad variandid.

- Minu toas
 Üldkasutatavas toas (elutuba, köök)

1.4 Kas televiisori asukoht (oma tuba või üldkasutatav tuba) mõjutab teie televiisorivaatamise harjumusi ja eelistusi?

- jah ei

Kuidas? _____

1.5 Kas vaatate telesaateid Internetist?

jah ei

1.6 Milliseid telesaateid vaatate Internetist?

Kordussaateid otsesaateid

1.7 Kuidas hindate televisiooni kui infoallikat?

- Saan kõik vajaliku informatsiooni televisioonist
- Saan kõik vajaliku informatsiooni Internetist
- Vajaliku informatsiooni leidmiseks kasutan nii Interneti kui televisiooni

Miks? _____

1.8 Kui sageli vaatate järgmisi telekanaleid?

	Iga päev	Mitu korda nädalas	Mõnel korral kuus	Kord kuus või harvemini	Ei jälgi üldse
ETV					
Kanal 2					
TV 3					
MTV Eesti					
Seitse					
Kalev Sport					
Neljas					
TV 6					
Kanal 11					
Pervõi Baltiiski Kanal (PBK)					
Teised Venemaa kanalid					

1.9 Kas eelistate eestikeelseid või venekeelseid saateid?

- Eestikeelseid
- Venekeelseid
- Ei ole vahet

Miks? _____

1.10 Kas vaatate saateid mis on küll eestikeelsed kuid venekeelsete subtiitritega?

- Jah ei

Miks? _____

1.11 Millist saateformaati vaatate Eesti telekanalilt? Palun märkige kolm vaadatuimat saateformaati vaadatavuse tiheduse järjekorras. 1 – vaatan kõige rohkem, 3 – kolmest vaadatuimast vaatan kõige vähem

- Dokumentaalsaadet Filmid Kokandussaadet
- Politseisaated Lastesaated Loodussaadet
- Muusikasaated Päevakajalised saated Reisisaadet
- Spordisaated Telemängud Telesarjad
- Uudised Vestlussaadet Liiklussaadet
- Kodu- ja sisustussaadet Muu

1.12 Millist saateformaati vaatate Vene telekanalilt? Palun märkige kolm vaadatuimat saateformaati vaadatavuse tiheduse järjekorras. 1 – vaatan kõige rohkem, 3 – kolmest vaadatuimast vaatan kõige vähem

- Dokumentaalsaadet Filmid Kokandussaadet
- Politseisaated Lastesaated Loodussaadet

☐ Muusikasaated	☐ Päevakajalised saated	☐ Reisisaated
☐ Spordisaated	☐ Telemängud	☐ Telesarjad
☐ Uudised	☐ Vestlussaated	☐ Liiklussaated
☐ Kodu- ja sisustussaated	☐ Muu	

1.13 Kui sagedasti te jälgite televisioonis edastatavaid uudiseid?

☐ Mitu korda päevas	☐ Küllalt regulaarselt, aga mitte iga päev
☐ Paar korda päevas	☐ Jälgin uudiseid harva, ebaregulaarselt
☐ Tavaliselt kord päevas	☐ Ei jälgi üldse uudiseid

1.14 Milliselt telekanalilt jälgite päevauudiseid?

2. Demograafilised andmed

2.1 Sugu: Mees Naine

2.2 Vanus: _____

2.3 Eesti keele oskus

☐ Valdan vabalt	☐ Saan veidi aru, aga ei räägi
☐ Saan aru, räägin ja kirjutan	☐ Üldse ei oska
☐ Saan aru ja veidi räägin	

2.4 Kool: _____

2.5 Klass: _____

Kas sooviksite midagi lisada või kommenteerida?

Suur tänu vastamast!

Lisa 2

Дорогой респондент,

Я студентка третьего курса Тартуского Университета, факультета журналистики и связей с общественностью Анна-Лиза Супп. Для своей бакалаврской работы я провожу исследование на тему телевизионных предпочтений школьников. Целью данного исследования является выяснить нужды сегодняшних школьников в потреблении различных СМИ. Результаты исследования могут помочь улучшить различные программы телевизионных каналов Эстонии. Результаты исследования анонимные!

К каждому вопросу выберите пожалуйста подходящий на ваш взгляд ответ и отметьте его крестиком. Некоторые вопросы необходимо пояснить. Также, в конце некоторых вопросов прилагается инструкция с ответами.

1. Привычки и предпочтения при просмотре телевизора

1.1 Сколько часов в день вы тратите на просмотр телевизора?

- 0-1 час 4-5 часов 8- и больше часов Не могу сказать
 2-3 часа 6-7 часов Вообще не смотрю

1.2 Есть ли у вас дома возможность просмотра кабельного, дигитального телевидения?

- да нет

1.3 В какой комнате у вас дома находится телевизор? Можно отметить оба варианта.

- В моей комнате
 В большой комнате, на кухне

1.4 Влияет ли месторасположение телевизора (ваша комната, общая комната или кухня) на ваши привычки и предпочтения при просмотре программ?

- да нет

Если да, то как влияет?

1.5 Смотрите ли вы телевизионные программы в интернете?

да нет

1.6 Какие передачи вы смотрите в интернете?

Передачи- повторы Прямая трансляция

1.7 Как вы оцениваете телевидение как информационный источник?

- Получаю всю необходимую информацию из телевидения
- Получаю всю необходимую информацию из интернета
- Для получения нужной информации использую как телевизор, так и интернет.

Почему?

1.8 Как часто вы смотрите следующие телевизионные каналы?

	Каждый день	Несколько раз в неделю	Изредка в месяц	Раз в месяц или реже	Вообще не смотрю
ЕТВ					
Канал 2					
TV 3					
MTV Эстония					
Seitse (Седьмой канал)					
Калев Спорт					

Neijas (четвёртый канал)					
TV 6					
Канал 11					
Первый Балтийский Канал					
Другие Российские каналы					

1.9 Вы предпочитаете больше русскоязычные передачи или передачи на эстонском языке?

- на эстонском языке
- на русском языке
- Без разницы

Почему?

1.10 Смотрите ли вы передачи на эстонском языке с русскими суб-титрами?

- Да Нет

Почему?

1.11 Какого формата передачи вы смотрите на эстонском телевидении? Пожалуйста, отметьте 3 формата, которые вы предпочитаете больше всего. Отметить нужно в порядке убывания: 1- чаще всего смотрю, 3- из трёх наиболее предпочитаемых смотрю меньше всего.

- Документальные Фильмы кулинарные

☐ Криминальные	☐ Детские	☐ о природе
☐ Музыкальные	☐ ежедневные	☐ о путешествиях
☐ Спортивные	☐ Телеигры	☐ Телесериалы(реалити)
☐ Новости	☐ Ток-шоу	☐ о дорожном движении
☐ Передачи о доме и обустройстве	☐ Другие	

1.12 Какого формата передачи вы смотрите по Российскому телевидению? Пожалуйста, отметьте 3 формата, которые вы предпочитаете больше всего. Отметить нужно в порядке убывания: 1- чаще всего смотрю, 3- из трёх наиболее предпочитаемых смотрю меньше всего.

☐ Документальные	☐ Фильмы	☐ кулинарные
☐ Криминальные	☐ Детские	☐ о природе
☐ Музыкальные	☐ ежедневные	☐ о путешествиях
☐ Спортивные	☐ Телеигры	☐ Телесериалы(реалити)
☐ Новости	☐ Ток-шоу	☐ о дорожном движении
☐ Передачи о доме и обустройстве	☐ Другие	

1.13 Как часто вы смотрите новости по телевидению?

☐ Несколько раз в день	☐ Достаточно регулярно, но не каждый день
☐ Пару раз в день	☐ Редко слежу за новостями, нерегулярно
☐ Обычно, раз в день	☐ Не смотрю новости

1.14 По каким телевизионным каналам вы смотрите дневные новости?

2. Демографические данные

2.1 Пол: Мужской Женский

2.2 Возраст: _____

2.3 Уровень владения эстонским языком

- Владею свободно Немного понимаю, но не говорю
 Понимаю, пишу, говорю Вообще не владею
 Понимаю и немного говорю

2.4 Школа:

2.5 Класс:

Вы хотели бы что-то добавить или прокомментировать?

Большое спасибо за ответы!

Lisa 3

Kodeerimisjuhend

I Televiisori vaatamise harjumused ja eelistused

1. Mitu tundi päevas kulutate televiisori vaatamisele

A – 0-1 tundi

B – 2-3 tundi

C – 4-5 tundi

D – 6-7 tundi

E – 8- enam tundi

F – Üldse ei vaata

G – Ei oska hinnata

2. Kas Teil on võimalik kodus kaabeltelevisiooni ja/või digitelevisiooni jälgida?

A – jah

B – ei

3. Kus paikneb Teie kodus televiisor? Võite märkida ka mõlemad variandid.

A – minu toas

B – üldkasutatavas toas (elutuba, köök)

C- mõlemas toas

4. Kas televiisori asukoht (oma tuba või üldkasutatav tuba) mõjutab teie televiisorivaatamise harjumusi ja eelistusi?

A – jah

B – ei

5. Kas vaatate telesaateid Internetist?

A – jah

B – ei

6. Milliseid telesaateid vaatate Internetist?

A – kordussaateid

B – otsesaateid

C - mõlemaid

7. Kuidas hindate televisiooni kui infoallikat?

A – saan kõik vajaliku informatsiooni televisioonist

B – saan kõik vajaliku informatsiooni internetist

C – vajaliku informatsiooni leidmiseks kasutan nii internetti kui ka televisiooni

8. Kui sageli vaatate järgmisi telekanaleid?

	Iga päev	Mitu korda	Mõnel korral	Kord kuus või	Ei jälgi
--	----------	------------	--------------	---------------	----------

		nädalas	kuus	harvemini	üldse
ETV	a	b	c	d	E
Kanal 2	f	g	h	i	J
TV 3	k	l	m	n	o
MTV Eesti	p	q	r	s	t
Seitse	u	v	w	x	y
Kalev Sport	z	aa	bb	cc	Dd
Neljas	ee	ff	gg	hh	li
TV 6	jj	kk	ll	mm	Nn
Kanal 11	oo	pp	qq	rr	ss
Pervõi Baltiiski Kanal (PBK)	tt	uu	vv	ww	xx
Teised Venemaa kanalid	yy	zz	aaa	bbb	ccc

9. Kas eelistate eestikeelseid või venekeelseid saateid?

- A – eestikeelseid
- B – venekeelseid
- C – ei ole vahet

10. Kas vaatate saateid mis on küll eestikeelsed kuid venekeelsete subtiitritega?

- A – jah
- B – ei

11. Millist saateformaati vaatate Eesti telekanalilt? Palun märkige kolm vaadatuimat saateformaati vaadatavuse tiheduse järjekorras. 1 – vaatan kõige rohkem, 3 – kolmest vaadatuimast vaatan kõige vähem

A. Dokumentaalsaadet	G. Filmid	M. Kokandussaadet
B. Politseisaadet	H Lastesaadet	N. Loodussaadet
C. Muusikasaadet	Y. Päevakajalised saadet	O. Reisisaadet
D. Spordisaadet	J. Telemängud	P. Telesarjad
E. Uudised	K. Vestlussaadet	Q. Liiklussaadet
F. Kodu- ja sisustussaadet	W. Muu	

12. Millist saateformaati vaatate Vene telekanalitel? Palun märkige kolm vaadatuimat saateformaati vaadatavuse tiheduse järjekorras. 1 – vaatan kõige rohkem, 3 – kolmest vaadatuimast vaatan kõige vähem

A. Dokumentaalsaated	G. Filmid	M. Kokandussaated
B. Politseisaated	H. Lastesaated	N. Loodussaated
C. Muusikasaated	Y. Päevakajalised saated	O. Reisisaated
D. Spordisaated	J. Telemängud	P. Telesarjad
E. Uudised	K. Vestlussaated	Q. Liiklussaated
F. Kodu- ja sisustussaated	W. Muu	

13. Kui sagedasti te jälgite televisioonis edastatavaid uudiseid?

- A – mitu korda päevas
- B – paar korda päevas
- C – tavaliselt kord päevas
- D – küllalt regulaarselt aga mitte iga päev
- E – jälgin uudiseid harva, ebaregulaarselt
- F – Ei jälgi üldse uudiseid

14. Milliselt telekanaliit jälgite päevauudiseid?

- A – ETV
- B – Kanal 2
- C – ORT
- D – PBK
- E – NTV
- F – RTR
- G – Rossija
- H – 3+
- Y – Euronews

II Demograafilised andmed

201. sugu

- A – mees
- B – naine

203. Eesti keele oskus

A – valdan vabalt

B – saan aru, räägin ja kirjutan

C – saan aru ja veidi räägin

D – saan veidi aru, aga ei räägi

E – üldse ei oska